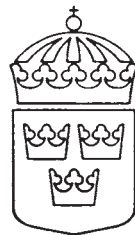

Sveriges internationella överenskommelser

ISSN 1102-3716

Utgiven av Utrikesdepartementet

SÖ 2005: 39

Nr 39

Avtal mellan Kanadas regering, regeringarna i medlemsstaterna i Europeiska rymdorganet, Japans regering, Ryska federationens regering och Amerikas förenta staters regering om samarbete om den civila internationella rymdstationen och Överenskommelse om interimistisk tillämpning av det mellanstatliga rymdstationsavtalet före dess ikraftträdande Washington den 29 januari 1998

Regeringen beslutade den 21 augusti 1997 att underteckna avtalet och att ingå överenskommelsen om interimistisk tillämpning. Regeringen godkände samtidigt genomförandet av en skriftväxling enligt bilaga 3 angående tolkning av rymdstationsavtalets artikel 9.3b).

Den 13 december 2001 beslutade regeringen att ratificera avtalet.

Ratifikationsinstrumentet deponerades hos Förenta staternas regering den 30 januari 2002.

Avtalet trädde i kraft den 27 mars 2001 och för Sverige trädde det i kraft 28 juni 2005.

Överenskommelsen trädde i kraft vid undertecknandet den 29 januari 1998.

Agreement Among the Government of Canada, Governments of Member States of the European Space Agency, the Government of Japan, the Government of the Russian Federation, and the Government of the United States of America Concerning Cooperation on the Civil International Space Station

Avtal mellan Kanadas regering, regeringarna i medlemsstaterna i Europeiska rymdorganet, Japans regering, Ryska federationens regering och Amerikas förenta staters regering om samarbete om den civila internationella rymdstationen

Table of Contents

Preamble	
Article 1	Object and Scope
Article 2	International Rights and Obligations
Article 3	Definitions
Article 4	Cooperating Agencies
Article 5	Registration; Jurisdiction and Control
Article 6	Ownership of Elements and Equipment
Article 7	Management
Article 8	Detailed Design and Development
Article 9	Utilization
Article 10	Operation
Article 11	Crew
Article 12	Transportation
Article 13	Communications
Article 14	Evolution
Article 15	Funding
Article 16	Cross-Waiver of Liability
Article 17	Liability Convention
Article 18	Customs and Immigration
Article 19	Exchange of Data and Goods
Article 20	Treatment of Data and Goods in Transit
Article 21	Intellectual Property
Article 22	Criminal Jurisdiction
Article 23	Consultations
Article 24	Space Station Cooperation Review
Article 25	Entry into Force
Article 26	Operative Effect as between Certain Parties
Article 27	Amendments
Article 28	Withdrawal
Annex	Space Station Elements to be Provided by the Partners

Innehållsförteckning

Ingress	
Artikel 1	Syfte och omfattning
Artikel 2	Internationella rättigheter och skyldigheter
Artikel 3	Definitioner
Artikel 4	Samarbetande rymdorgan
Artikel 5	Registrering samt domsrätt och kontroll
Artikel 6	Äganderätt till element och utrustning
Artikel 7	Ledning
Artikel 8	Detaljutförning och utveckling
Artikel 9	Användning
Artikel 10	Drift
Artikel 11	Besättning
Artikel 12	Transporter
Artikel 13	Kommunikationer
Artikel 14	Gradvis utveckling
Artikel 15	Finansiering
Artikel 16	Ömsesidig friskrivning från ansvar
Artikel 17	Ansvarskonventionen
Artikel 18	Tullbehandling, inresa och uppehåll
Artikel 19	Utbyte av information och varor
Artikel 20	Behandling av information och varor i transit
Artikel 21	Intellektuell äganderätt
Artikel 22	Straffrättslig domsrätt
Artikel 23	Samråd
Artikel 24	Översyn av rymdstations-samarbetet
Artikel 25	Ikraftträdande
Artikel 26	Giltighet mellan vissa parter
Artikel 27	Ändringar
Artikel 28	Frånträde
Bilaga	Rymdstationselement som skall levereras av parterna

Preamble

The Government of Canada (hereinafter also “Canada”),

The Governments of the Kingdom of Belgium, the Kingdom of Denmark, the French Republic, the Federal Republic of Germany, the Italian Republic, the Kingdom of the Netherlands, the Kingdom of Norway, the Kingdom of Spain, the Kingdom of Sweden, the Swiss Confederation, and the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland, being Governments of Member States of the European Space Agency (hereinafter collectively “the European Governments” or “the European Partner”),

The Government of Japan (hereinafter also “Japan”),

The Government of the Russian Federation (hereinafter also “Russia”), and

The Government of the United States of America (hereinafter “the Government of the United States” or “the United States”),

Recalling that in January 1984 the President of the United States directed the National Aeronautics and Space Administration (NASA) to develop and place into orbit a permanently manned Space Station and invited friends and allies of the United States to participate in its development and use and to share in the benefits thereof,

Recalling the acceptance of the aforementioned invitation by the Prime Minister of Canada at the March 1985 Quebec Summit meeting with the President of the United States and the mutual confirmation of interest on cooperation at the March 1986 Washington, D.C. Summit meeting,

Recalling the terms of the relevant Resolutions adopted on 31 January 1985 and 20 October 1995 by the European Space Agency (ESA) Council meeting at the ministerial level, and that, within the framework of ESA, and in accordance with its purpose as defined in Article 11 of the Convention establishing it, the Columbus programme and the European participation in the international Space Station development programme have been undertaken to develop and will develop elements of the civil international Space Station,

Ingress

Kanadas regering (nedan även kallad *Kanada*),

Konungariket Belgiens regering, Konungariket Danmarks regering, Republiken Frankrikes regering, Republiken Italiens regering, Konungariket Nederländernas regering, Konungariket Norges regering, Schweiziska edsförbundets regering, Konungariket Spaniens regering, Förenade Konungariket Storbritannien och Nordirlands regering, Konungariket Sveriges regering samt Förbundsrepubliken Tysklands regering, som är regeringar i medlemsstater i Europeiska rymdorganet (nedan gemensamt kallade *de europeiska regeringarna* eller *den europeiska parten*),

Japans regering (nedan även kallad *Japan*),

Ryska federationens regering (nedan även kallad *Ryssland*), samt

Amerikas förenta staters regering (nedan kallad *Förenta staternas regering* eller *Förenta staterna*),

som erinrar om att Förenta staternas president i januari 1984 gav amerikanska rymdstyrelsen (NASA) i uppdrag att utveckla och placera i omloppsbana en ständigt bemannad rymdstation och erbjöd Förenta staternas vänner och allierade att delta i utvecklingen och användningen av den och att ta del av dess fördelar,

som erinrar om att detta erbjudande antogs av Kanadas premiärminister vid toppmötet i Québec i mars 1985 med Förenta staternas president och om den ömsesidiga intresseförklaringen om samarbete vid toppmötet i Washington i mars 1986,

som erinrar om lydelsen i de relevanta resolutioner som antogs den 31 januari 1985 och den 20 oktober 1995 vid Europeiska rymdorganets (ESA) rådsmöte på ministernivå och om att – inom ESA:s ram, och i enlighet med dess syfte, som det definieras i artikel II i konventionen om upprättande av ESA – Columbusprogrammet och det europeiska deltagandet i utvecklingsprogrammet för den internationella rymdstationen har igångsatts för att utveckla – och kommer att utveckla – delar av den civila internationella rymdstationen,

Recalling Japan's interest in the Space Station program manifested during the NASA Administrator's visits to Japan in 1984 and 1985 and Japan's participation in the U.S. space program through the First Materials Processing Test,

Recalling ESA's and Canada's participation in the U.S. Space Transportation System through the European development of the first manned space laboratory, Spacelab, and the Canadian development of the Remote Manipulator System,

Recalling the partnership created by the Agreement Among the Government of the United States of America, Governments of Member States of the European Space Agency, the Government of Japan, and the Government of Canada on Cooperation in the Detailed Design, Development, Operation, and Utilization of the Permanently Manned Civil Space Station (hereinafter "the 1988 Agreement"), done at Washington on 29 September 1988 and related Memoranda of Understanding between NASA and the Ministry of State for Science and Technology (MOSST) of Canada, NASA and ESA, and NASA and the Government of Japan,

Recognizing that the 1988 Agreement entered into force on 30 January 1992 between the United States and Japan,

Recalling that NASA, ESA, the Government of Japan and MOSST have been implementing cooperative activities to realize the partnership in the Space Station program in accordance with the 1988 Agreement and the related Memoranda of Understanding, and recognizing that upon its establishment on 1 March 1989, the Canadian Space Agency (CSA) assumed responsibility for the execution of the Canadian Space Station Program from MOSST,

Convinced that, in view of the Russian Federation's unique experience and accomplishments in the area of human space flight and long-duration missions, including the successful long-term operation of the Russian Mir Space Station, its participation in the partnership will considerably enhance the capabilities of the Space Station to the benefit of all the Partners,

Recalling the invitation extended on 6 December 1993 by the Government of Canada, the European Governments, the Government of

som erinrar om Japans intresse i rymdstationsprogrammet, vilket visades vid NASA-ledningens besök i Japan 1984 och 1985 och Japans deltagande i Förenta staternas rymdprogram genom det första materialtestet,

som erinrar om ESA:s och Kanadas deltagande i Förenta staternas rymdtransportsystem genom det europeiska framtagandet av det första bemannade rymdlaboratoriet Spacelab och Kanadas utveckling av systemet för fjärrmanipulatorens,

som erinrar om det partnerskap som upprättades genom avtalet mellan Förenta staternas regering, regeringarna i medlemsstater i ESA, Japans regering och Kanadas regering om samarbete om detaljutformning, utveckling, drift och användning av den permanent bemannade civila rymdstationen (nedan kallat *1988 års avtal*), som träffades i Washington den 29 september 1988 och därtill hörande samförståndsavtal mellan NASA och Kanadas ministerium för vetenskap och teknologi (MOSST), mellan NASA och ESA samt mellan NASA och Japans regering,

som erkänner att 1988 års avtal trädde i kraft den 30 januari 1992 mellan Förenta staterna och Japan,

som erinrar om att NASA, ESA, Japans regering och MOSST har genomfört samarbetsverksamhet för att förverkliga partnerskapet i rymdstationsprogrammet i enlighet med 1988 års avtal med tillhörande samförståndsavtal och som erkänner att det kanadensiska rymdorganet (CSA) vid dess upprättande den 1 mars 1989 övertog ansvaret för genomförandet av det kanadensiska rymdstationsprogrammet från MOSST,

som är övertygade om att Ryska federationen, med tanke på sin unika erfarenhet och sina prestationer i fråga om mänskliga rymdfärder och långvariga missioner, däribland den framgångsrika långvariga driften av rymdstationen MIR, genom sitt deltagande i partnerskapet kommer att betydligt stärka rymdstationens förutsättningar till nytta för alla parter,

som erinrar om det erbjudande som Kanadas regering, de europeiska regeringarna, Japans regering och Förenta staternas regering den 6

Japan, and the Government of the United States to the Government of the Russian Federation to become a Partner in the detailed design, development, operation and utilization of the Space Station within the framework established by the Space Station Agreements, and the positive response of the Government of the Russian Federation on 17 December 1993 to that invitation,

Recalling the arrangements between the Chairman of the Government of the Russian Federation and the Vice President of the United States to promote cooperation on important human spaceflight activities, including the Russian-U.S. Mir-Shuttle program, to prepare for building the International Space Station,

Recalling the Treaty on Principles Governing the Activities of States in the Exploration and Use of Outer Space, including the Moon and Other Celestial Bodies (hereinafter "the Outer Space Treaty"), which entered into force on 10 October 1967,

Recalling the Agreement on the Rescue of Astronauts, the Return of Astronauts, and the Return of Objects Launched into Outer Space (hereinafter "the Rescue Agreement"), which entered into force on 3 December 1968,

Recalling the Convention on International Liability for Damage Caused by Space Objects (hereinafter "the Liability Convention"), which entered into force on 1 September 1972,

Recalling the Convention on Registration of Objects Launched into Outer Space (hereinafter "the Registration Convention"), which entered into force on 15 September 1976,

Convinced that working together on the civil international Space Station will further expand cooperation through the establishment of a long-term and mutually beneficial relationship, and will further promote cooperation in the exploration and peaceful use of outer space,

Recognizing that NASA, and CSA, NASA and ESA, NASA and the Government of Japan, and NASA and the Russian Space Agency (RSA) have prepared Memoranda of Understanding (hereinafter "the MOUs") in conjunction with their Governments' negotiation of this Agreement, and that the MOUs provide detailed provisions in implementation of this Agreement,

december 1993 gav Ryska federationens regering att delta i detaljutformning, utveckling, drift och användning av rymdstationen inom den ram som upprättats genom rymdstationsavtalen och Ryska federationens antagande av erbjudandet den 17 december 1993,

som erinrar om överenskommelsen mellan ordföranden i Ryska federationens regering och Förenta staternas vicepresident om att främja samarbete om viktiga mänskliga rymdfärdaktiviteter, innefattande det rysk-amerikanska MIR-skyttelprogrammet, för att förbereda uppbyggnad av den internationella rymdstationen,

som erinrar om fördraget innehållande principer för staternas uppträdande vid utforskandet och utnyttjandet av yttre rymden, däri inbegripet månen och övriga himlakroppar (nedan kallat *yttre rymd-fördraget*), som trädde i kraft den 10 oktober 1967,

som erinrar om avtalet om räddning och återsändande av rymdfarare samt återlämnande av föremål som sänts ut i yttre rymden (nedan kallat *räddningsavtalet*), som trädde i kraft den 3 december 1968,

som erinrar om konventionen om internationellt ansvar för skada som orsakas av rymdföremål (nedan kallad *ansvarskonventionen*), som trädde i kraft den 1 september 1972,

som erinrar om konvention om registrering av föremål som har sänts ut i yttre rymden (nedan kallad *registreringskonventionen*), som trädde i kraft den 15 september 1976,

som är övertygade om att samarbetet om den civila internationella rymdstationen ytterligare kommer att öka samarbetet genom upprättande av en långsiktig och ömsesidigt fördelaktig relation och kommer att ytterligare främja samarbetet om utforskande och fredligt utnyttjande av yttre rymden,

som erkänner att NASA och CSA, NASA och ESA, NASA och Japans regering samt NASA och ryska rymdorganet (RSA) har träffat samförståndsavtal i anslutning till sina regeringars förhandlingar om detta avtal och att det i dessa samförståndsavtal ges detaljerade föreskrifter om tillämpning av detta avtal,

Recognizing, in light of the foregoing, that it is desirable to establish among the Government of Canada, the European Governments, the Government of Japan, the Government of the Russian Federation, and the Government of the United States a framework for the design, development, operation, and utilization of the Space Station,

Have agreed as follows:

Article 1

Object and Scope

1. The object of this Agreement is to establish a long-term international cooperative framework among the Partners, on the basis of genuine partnership, for the detailed design, development, operation, and utilization of a permanently inhabited civil international Space Station for peaceful purposes, in accordance with international law. This civil international Space Station will enhance the scientific, technological, and commercial use of outer space. This Agreement specifically defines the civil international Space Station program and the nature of this partnership, including the respective rights and obligations of the Partners in this cooperation. This Agreement further provides for mechanisms and arrangements designed to ensure that its object is fulfilled.

2. The Partners will join their efforts, under the lead role of the United States for overall management and coordination, to create an integrated international Space Station. The United States and Russia, drawing on their extensive experience in human space flight, will produce elements which serve as the foundation for the international Space Station. The European Partner and Japan will produce elements that will significantly enhance the Space Station's capabilities. Canada's contribution will be an essential part of the Space Station. This Agreement lists in the Annex the elements to be provided by the Partners to form the international Space Station.

3. The permanently inhabited civil international Space Station (hereinafter "the Space Station") will be a multi-use facility in low-earth orbit, with flight elements and Space Station-unique ground elements provided by all

som, mot bakgrund av det föregående, erkänner att det är önskvärt att upprätta ett regelverk för utformning, utveckling, drift och utnyttjande av rymdstationen mellan Kanadas regering, de europeiska regeringarna, Japans regering, Ryska federationens regering och Förenta staternas regering,

har kommit överens om följande.

Artikel 1

Syfte och omfattning

1. Detta avtals syfte är att upprätta ett långfristigt internationellt regelverk för samarbete mellan parterna på grundval av ett verkligt partnerskap för detaljutformning, utveckling, drift och utnyttjande av en permanent bebodd civil rymdstation för fredliga ändamål i enlighet med folkrätten. Den civila internationella rymdstationen skall stärka det vetenskapliga, teknologiska och kommersiella utnyttjandet av yttre rymden. I detta avtal definieras särskilt det civila internationella rymdstationsprogrammet och beskaffenheten av detta partnerskap, innefattande parternas rättigheter och skyldigheter i detta samarbete. Avtalet tillhandahåller också mekanismer och arrangemang för att tillgodose att detta syfte uppfylls.

2. Parterna kommer att förena sina insatser under Förenta staternas ledning för övergripande ledning och samordning för att skapa en integrerad internationell rymdstation. Förenta staterna och Ryssland, som utnyttjar sin stora erfarenhet i fråga om bemannade rymdfärder, kommer att tillverka element som skall tjäna som stomme för den internationella rymdstationen. Den europeiska parten och Japan kommer att tillverka element som avsevärt höjer rymdstationens prestanda. Kanadas bidrag kommer att utgöra en viktig del av rymdstationen. I bilagan till detta avtal finns en förteckning över de element som parterna skall bidra med som skall bilda den internationella rymdstationen.

3. Den permanent bebodda civila internationella rymdstationen (nedan kallad *rymdstationen*) kommer att vara en anläggning för många typer av användning och följa en låg omloppsbana runt jorden och bestå av flygelement och

the Partners. By providing Space Station flight elements, each Partner acquires certain rights to use the Space Station and participates in its management in accordance with this Agreement, the MOUs, and implementing arrangements.

4. The Space Station is conceived as having an evolutionary character. The Partner States' rights and obligations regarding evolution shall be subject to specific provisions in accordance with Article 14.

Article 2

International Rights and Obligations

1. The Space Station shall be developed, operated, and utilized in accordance with international law, including the Outer Space Treaty, the Rescue Agreement, the Liability Convention, and the Registration Convention.

2. Nothing in this Agreement shall be interpreted as:

(a) modifying the rights and obligations of the Partner States found in the treaties listed in paragraph 1 above, either toward each other or toward other States, except as otherwise provided in Article 16;

(b) affecting the rights and obligations of the Partner States when exploring or using outer space, whether individually or in cooperation with other States, in activities unrelated to the Space Station; or

(c) constituting a basis for asserting a claim to national appropriation over outer space or over any portion of outer space.

Article 3

Definitions

For the purposes of this Agreement, the following definitions shall apply:

(a) "this Agreement": the present Agreement, including the Annex;

(b) "the Partners (or, where appropriate, "each Partner)": the Government of Canada; the European Governments listed in the Preamble which become parties to this Agreement, as well as any other European Govern-

mentelement som uteslutande används för rymdstationen, vilka skall levereras av alla parter. Genom att leverera flygelement till rymdstationen förvärvar varje part vissa rättigheter att utnyttja rymdstationen och deltar i dess ledning i enlighet med detta avtal, samförståndsavtalen och tillämpningsöverenskommelserna.

4. Rymdstationen är tänkt att ha utvecklingskaraktär. Partnerstaternas rättigheter och skyldigheter med avseende på utvecklingen skall göras till föremål för särskilda bestämmelser i enlighet med artikel 14.

Artikel 2

Internationella rättigheter och skyldigheter

1. Rymdstationen skall utvecklas, drivas och utnyttjas i enlighet med folkrätten, däribland yttre rymd-fördraget, räddningsavtalet, ansvarskonventionen och registreringskonventionen.

2. Ingenting i detta avtal skall tolkas som

a) att ändra partnerstaternas rättigheter och skyldigheter enligt de avtal som nämns i punkt 1 ovan, vare sig mellan partnerstaterna eller gentemot andra stater, utom i den mån annat anges i artikel 16,

b) att påverka partnerstaternas rättigheter och skyldigheter vid utforskande eller utnyttjande av yttre rymden, vare sig individuellt eller i samarbete med andra stater, med avseende på aktiviteter som inte har med rymdstationen att göra, eller

c) att utgöra en grund för att framställa krav på nationellt förvärv av den yttre rymden eller en del av den.

Artikel 3

Definitioner

För de syften som avses i detta avtal skall följande definitioner gälla:

a) *avtalet*: detta avtal med bilaga.

b) *parterna*: Kanadas regering, de europeiska regeringar som står upptagna i ingressen som blir parter i detta avtal samt andra europeiska regeringar som ansluter sig till avtalet i enlighet med artikel 25.3, vilka upp-

ment that may accede to this Agreement in accordance with Article 25(3), acting collectively as one Partner, the Government of Japan; the Government of the Russian Federation; and the Government of the United States;

(c) "Partner State": each Contracting Party for which this Agreement has entered into force, in accordance with Article 25.

Article 4

Cooperating Agencies

1. The Partners agree that the Canadian Space Agency (hereinafter "CSA") for the Government of Canada, the European Space Agency (hereinafter "ESA") for the European Governments, the Russian Space Agency (hereinafter "RSA") for Russia, and the National Aeronautics and Space Administration (hereinafter "NASA") for the United States shall be Cooperating Agencies responsible for implementing Space Station cooperation. The Government of Japan's Cooperating Agency designation for implementing Space Station cooperation shall be made in the Memorandum of Understanding between NASA and the Government of Japan referred to in paragraph 2 below.

2. The Cooperating Agencies shall implement Space Station cooperation in accordance with the relevant provisions of this Agreement, the respective Memoranda of Understanding (MOUs) between NASA and CSA, NASA and ESA, NASA and the Government of Japan, and NASA and RSA concerning cooperation on the civil international Space Station, and arrangements between or among NASA and the other Cooperating Agencies implementing the MOUs (implementing arrangements). The MOUs shall be subject to this Agreement, and the implementing arrangements shall be consistent with and subject to the MOUs.

3. Where a provision of an MOU sets forth rights or obligation accepted by a Cooperating Agency (or, in the case of Japan, the Government of Japan) not a party to that MOU, such provision may not be amended without the written consent of that Cooperating Agency (or, in the case of Japan, the Government of Japan).

träder gemensamt som en part, Japans regering, Ryska federationens regering och Förenta staternas regering.

c) *partnerstat*: varje avtalslutande part för vilken detta avtal har trätt i kraft i enlighet med artikel 25.

Artikel 4

Samarbetande rymdorgan

1. Partnerna är överens om att kanadensiska rymdorganet (nedan kallat CSA) för Kanadas regering, europeiska rymdorganet (ESA) för de europeiska regeringarna, ryska rymdorganet (RSA) för Ryssland och amerikanska rymdstyrelsen (NASA) för Förenta staterna skall vara de rymdorgan som ansvarar för genomförandet av rymdstationssamarbetet. Japanska regeringens rymdorgan för genomförande av rymdstationssamarbetet skall utses i ett samförståndsavtal mellan NASA och Japans regering enligt punkt 2 nedan.

2. De samarbetande rymdorganen skall genomföra rymdstationssamarbetet i enlighet med relevanta bestämmelser i detta avtal, respektive samförståndsavtal mellan NASA och CSA, mellan NASA och ESA, mellan NASA och Japans regering samt mellan NASA och RSA om samarbete beträffande den civila internationella rymdstationen samt överenskommelserna mellan NASA och de andra rymdorganen om tillämpning av dessa samförståndsavtal (*tillämpningsöverenskommelser*). Samförståndsavtalen skall underordnas detta avtal och tillämpningsöverenskommelserna skall stämma överens med och vara underställda samförståndsavtalen.

3. När en bestämmelse i ett samförståndsavtal anger rättigheter och skyldigheter som godtagits av ett rymdorgan (eller för Japans del, den japanska regeringen) som inte är part i överenskommelsen i fråga, får denna bestämmelse inte ändras annat än med skriftligt samtycke av det rymdorganet (eller för Japans del, den japanska regeringen).

Article 5*Registration; Jurisdiction and Control*

1. In accordance with Article II of the Registration Convention, each Partner shall register as space objects the flight elements listed in the Annex which it provides, the European Partner having delegated this responsibility to ESA, acting in its name and on its behalf.

2. Pursuant to Article VIII of the Outer Space Treaty and Article II of the Registration Convention, each Partner shall retain jurisdiction and control over the elements it registers in accordance with paragraph 1 above and over personnel in or on the Space Station who are its nationals. The exercise of such jurisdiction and control shall be subject to any relevant provisions of this Agreement, the MOUs, and implementing arrangements, including relevant procedural mechanisms established therein.

Article 6*Ownership of Elements and Equipment*

1. Canada, the European Partner, Russia, and the United States, through their respective cooperating Agencies, and an entity designed by Japan at the time of the deposit of its instrument under Article 25(2), shall own the elements listed in the Annex that they respectively provide, except as otherwise provided for in this Agreement. The Partners, acting through their Cooperating Agencies, shall notify each other regarding the ownership of any equipment in or on the Space Station.

2. The European Partner shall entrust ESA, acting in its name and on its behalf, with ownership over the elements it provides, as well as over any other equipment developed and funded under an ESA programme as a contribution to the Space Station, its operation or utilization.

3. The transfer of ownership of the elements listed in the Annex or of equipment in or on the space Station shall not affect the rights and obligations of the Partners under this Agreement, the MOUs, or implementing arrangements.

4. Equipment in or on the Space Station

Artikel 5*Registrering samt domsrätt och kontroll*

1. I enlighet med artikel II i registreringskonventionen skall varje part som rymdföremål registrera de flygelement som förtecknas i bilagan som den levererar. Den europeiska parten har delegerat detta ansvar till ESA, som agerar i dess namn och på dess vägnar.

2. I enlighet med artikel VIII i yttre rymdfördraget och artikel II i registreringskonventionen skall varje part behålla sin domsrätt och kontroll över de element den registrerar i enlighet med punkt 1 ovan och över personer som befinner sig i eller på rymdstationen som är dess medborgare. Utöandet av sådan domsrätt och kontroll skall underställas de relevanta bestämmelserna i detta avtal, samförståndsavtalen och tillämpningsöverenskommelserna, inbefattande relevanta procedurella mekanismer i dem.

Artikel 6*Äganderätt till element och utrustning*

1. Kanada, den europeiska parten, Ryssland och Förenta staterna skall, genom sina respektive rymdorgan, och ett organ som skall utses av Japan när Japan deponerar sitt instrument enligt artikel 25.2, äga de element som förtecknas i bilagan som de levererar, såvida inte annat bestäms i detta avtal. Parterna, som agerar genom sina respektive rymdorgan, skall underrätta varandra om äganderätten till utrustning i eller på rymdstationen.

2. Den europeiska parten skall till ESA, som agerar i dess namn och på dess vägnar, överlåta äganderätten till de element den levererar liksom till annan utrustning som utvecklas och bekostas inom ramen för ett ESA-program som ett bidrag till rymdstationen eller till dess drift eller till dess utnyttjande.

3. Överlåtelsen av äganderätten till de element som förtecknas i bilagan eller utrustning i eller på rymdstationen skall inte inverka på parternas rättigheter och skyldigheter enligt detta avtal, samförståndsavtalen eller tillämpningsöverenskommelserna.

4. Utrustning i eller på rymdstationen får in-

shall not be owned by, and ownership of elements listed in the Annex shall not be transferred to, any non-Partner or private entity under the jurisdiction of a non-Partner without the prior concurrence of the other Partners. Any transfer or ownership of any element listed in the Annex shall require prior notification of the other Partners.

5. The ownership of equipment or material provided by a user shall not be affected by the mere presence of such equipment or material in or on the Space Station.

6. The ownership or registration of elements or the ownership of equipment shall in no way be deemed to be an indication of ownership of material or data resulting from the conduct of activities in or on the Space Station.

7. The exercise of ownership of elements and equipment shall be subject to any relevant provisions of this Agreement, the MOUs, and implementing arrangements, including relevant procedural mechanisms established therein.

Article 7

Management

1. Management of the Space Station will be established on a multilateral basis and the Partners, acting through their Cooperating Agencies, will participate and discharge responsibilities in management bodies established in accordance with the MOUs and implementing arrangements as provided below. These management bodies shall plan and coordinate activities affecting the design and development of the Space Station and its safe, efficient, and effective operation and utilization, as provided in this Agreement and the MOUs. In these management bodies, decision-making by consensus shall be the goal. Mechanisms for decision-making within these management bodies where it is not possible for the Cooperating Agencies to reach consensus are specified in the MOUs. Decision-making responsibilities which the Partners and their Cooperating Agencies have with respect to the elements they provide are specified in this Agreement and the MOUs.

2. The United States, acting through NASA,

te ägas av och äganderätt till element som är upptagna i bilagan får inte överlåtas till någon som inte är part eller någon privat enhet som lyder under en icke-parts domsrätt utan de övriga parternas förhandstillstånd. Överlåtelse av äganderätten till element upptagna i bilagan skall kräva förhandsmeddelande till de övriga parterna.

5. Äganderätten till utrustning eller material som levereras av en användare skall inte påverkas av den blotta närvaron av sådan utrustning eller sådant material i eller på rymdstationen.

6. Äganderätt till eller registrering av element eller äganderätt till utrustning skall inte på något vis anses vara en indikation på äganderätt till material eller information som härrör från genomförande av aktiviteter i eller på rymdstationen.

7. För utövande av äganderätt till element och utrustning skall gälla relevanta bestämmelser i detta avtal, samförståndsavtalen och tillämpningsöverenskommelserna, innefattande relevanta procedurella mekanismer i dem.

Artikel 7

Ledning

1. Ledningen av rymdstationen skall upprättas på multinationell grund och parterna, som agerar genom sina rymdorgan, skall delta i och utföra sina funktioner i ledningsorgan upprättade i enlighet med samförståndsavtalen och tillämpningsöverenskommelserna enligt vad som anges nedan. Dessa ledningsorgan skall planera och samordna aktiviteter som gäller utformning och utveckling av rymdstationen och dess säkra och effektiva drift och utnyttjande enligt bestämmelserna i detta avtal och i samförståndsavtalen. Inom dessa ledningsorgan skall beslutsfattande med konsensus vara målet. Beslutsmekanismerna inom dessa ledningsorgan i de fall det inte är möjligt för rymdorganen att uppnå konsensus skall anges i samförståndsavtalen. Ansvaret för beslutsfattande som parterna och deras rymdorgan har med avseende på element som de tillhandahåller anges i detta avtal och i samförståndsavtalen.

2. Förenta staterna, som agerar genom NA-

and in accordance with the MOUs and implementing arrangements, shall be responsible for management of its own program, including its utilization activities. The United States, acting through NASA, and in accordance with the MOUs and implementing arrangements, shall also be responsible for: overall program management and coordination of the Space Station, except as otherwise provided in this Article and in the MOUs; overall system engineering and integration; establishment of overall safety requirements and plans; and overall planning for and coordination of the execution of the overall integrated operation of the Space Station.

3. Canada, the European Partner, Japan and Russia, acting through their Cooperating Agencies, and in accordance with the MOUs and implementing arrangements, shall each be responsible for: management of their own programs, including their utilization activities; system engineering and integration of the elements they provide; development and implementation of detailed safety requirements and plans for the elements they provide; and, consistent with paragraph 2 above, supporting the United States in the performance of its overall responsibilities, including participating in planning for and coordination of the execution of the integrated operation of the Space Station.

4. To the extent that a design and development matter concerns only a Space Station element provided by Canada, the European Partner, Japan, or Russia and is not covered in the agreed program documentation provided for in the MOUs, that Partner, acting through its Cooperating Agency, may make decisions related to that element.

Article 8

Detailed Design and Development

In accordance with Article 7 and other relevant provisions of this Agreement, and in accordance with the MOUs and implementing arrangements, each Partner, acting through its Cooperating Agency, shall design and develop the elements which it provides, including Space Station-unique ground elements adequate to support the continuing operation

SA och i enlighet med samförståndsavtalen och tillämpningsöverenskommelserna, skall vara ansvarigt för sitt eget program, innefattande dess användaraktiviteter. Förenta staterna, som agerar genom NASA och i enlighet med samförståndsavtalen och tillämpningsöverenskommelserna, skall också vara ansvarigt för följande: övergripande programledning och samordning av rymdstationen, såvida inte annat anges i denna artikel och i samförståndsavtalen; övergripande systemteknik och integrering; upprättande av övergripande säkerhetskrav och planer; övergripande planering för och samordning av verkställandet av den samlade integrerade driften av rymdstationen.

3. Kanada, den europeiska parten, Japan och Ryssland, som agerar genom sina rymdorgan och i enlighet med samförståndsavtalen och tillämpningsöverenskommelserna, skall var och en för sig vara ansvariga för följande: ledning av sina egna program, innefattande sina användaraktiviteter; systemteknik och integration av de element de levererar; upprättande av detaljerade säkerhetskrav och planer för de element de levererar; i enlighet med punkt 2 ovan, understöd till Förenta staterna i utförandet av dess övergripande åtaganden, inklusive deltagande i planering för och samordning av genomförandet av rymdstationens integrerade drift.

4. I den utsträckning en fråga som berör utformning och utveckling gäller endast ett rymdstationselement som levereras av Kanada, den europeiska parten, Japan eller Ryssland och inte täcks av den överenskomna programdokumentationen enligt samförståndsavtalen, får parten i fråga, som agerar genom sitt rymdorgan, fatta beslut som gäller detta element.

Artikel 8

Detaljutförning och utveckling

Varje part skall, i enlighet med artikel 7 och andra relevanta bestämmelser i detta avtal och i samförståndsavtalen och tillämpningsöverenskommelserna, genom sitt rymdorgan utforma och utveckla de element den levererar, innefattande rymdstationsspecifika markelement avpassade att stödja fortsatt drift och full internationell användning av rymdstationselementen

and full international utilization of the flight elements, and shall interact with the other Partners, through their Cooperating Agencies, to reach solutions on design and development of their respective elements.

Article 9

Utilization

1. Utilization rights are derived from Partner provision of user elements, infrastructure elements, or both. Any Partner that provides Space Station user elements shall retain use of those elements, except as otherwise provided in this paragraph. Partners which provide resources to operate and use the Space Station, which are derived from their Space Station infrastructure elements, shall receive in exchange a fixed share of the use of certain user elements. Partners' specific allocations of Space Station user elements and of resources derived from Space Station infrastructure are set forth in the MOUs and implementing arrangements.

2. The Partners shall have the right to barter or sell any portion of their respective allocations. The terms and conditions of any barter or sale shall be determined on a case-by-case basis by the parties of the transaction.

3. Each Partner may use and select users for its allocations for any purpose consistent with the object of this Agreement and provisions set forth in the MOUs and implementing arrangements, except that:

(a) any proposed use of a user element by a non-Partner or private entity under the jurisdiction of a non-Partner shall require the prior notification to and timely consensus among all Partners through their Cooperating Agencies; and

(b) the Partner Providing an element shall determine whether a contemplated use of that element is for peaceful purposes, except that this subparagraph shall not be invoked to prevent any Partner from using resources derived from the Space Station infrastructure.

4. In its use of the Space Station, each Partner, through its Cooperating Agency, shall seek through the mechanisms established in the MOUs to avoid causing serious adverse effects

och skall samarbeta med de övriga parterna genom sina rymdorgan för att finna lösningar om utformning och utveckling av sina respektive element.

Artikel 9

Användning

1. Nyttjanderätten härrör från parternas leverans av användarelement, infrastrukturelement eller bådadera. En part som levererar användarelement skall behålla nyttjanderätten till dem, utom i de fall annat föreskrivs i denna punkt. Parter som tillhandahåller resurser för att driva och använda rymdstationen som härrör från deras infrastrukturelement skall i utbyte erhålla en bestämd del av användningen av vissa användarelement. Parternas särskilda tilldelning av användarelement och av resurser som härrör från rymdstationsinfrastruktur anges i samförståndsavtalen och tillämpningsöverenskommelserna.

2. Parterna skall ha rätt att göra motbyten eller sälja delar av sin tilldelning. Villkoren för motbyten och försäljning skall bestämmas i varje enskilt fall av dem som deltar i transaktionen.

3. Varje part får använda och välja ut användare av sin tilldelning för syften som är förenliga med målsättningen med detta avtal och bestämmelserna i samförståndsavtal och tillämpningsöverenskommelser, med följande begränsningar:

a) För varje föreslagen användning av ett användarelement av en icke-part eller en privat enhet som ligger under en icke-parts domsrätt skall fordras förhandsanmälan och konsensus vid en given tidpunkt mellan alla parter genom deras rymdorgan.

b) Den part som levererar ett element skall avgöra om en planerad användning av det är för fredliga syften, dock att denna bestämmelse inte skall åberopas för att hindra en part från att använda resurser som härrör från rymdstationens infrastruktur.

4. Vid användning av rymdstationen skall varje part genom sitt rymdorgan sträva efter att, genom de mekanismer som upprättas i samförståndsavtalen, undvika att orsaka ogynnsamma

on the use of the Space Station by the other Partners.

5. Each Partner shall assure access to and use of its space Station elements to the other Partners in accordance with their respective allocations.

6. For purposes of this Article, an ESA Member State shall not be considered a "non-Partner".

Article 10

Operation

The Partners, acting through their Cooperating Agencies, shall have responsibilities in the operation of the elements they respectively provide, in accordance with Article 7 and other relevant provisions of this Agreement, and in accordance with the MOUs and implementing arrangements. The Partners, acting through their Cooperating Agencies, shall develop and implement procedures for operating the Space Station in a manner that is safe, efficient, and effective for Space Station users and operators, in accordance with the MOUs and implementing arrangements. Further, each Partner, acting through its Cooperating Agency, shall be responsible for sustaining the functional performance of the elements it provides.

Article 11

Crew

1. Each Partner has the right to provide qualified personnel to serve on an equitable basis as Space Station crew members. Selections and decisions regarding the flight assignments of a Partner's crew members shall be made in accordance with procedures provided in the MOUs and implementing arrangements.

2. The Code of Conduct for the Space Station crew will be developed and approved by all the Partners in accordance with the individual Partner's internal procedures, and in accordance with the MOUs. A Partner must have approved the code of Conduct before it provides Space Station crew. Each Partner, in exercising its right to provide crew, shall ensure that its crew members observe the Code of Conduct.

verkningar på de andra parternas användning av rymdstationen.

5. Varje part skall bereda de övriga parterna tillgång till och tillåta dem att använda sina rymdstationselement i enlighet med deras respektive tilldelning.

6. För de syften som avses i denna artikel skall en medlemsstat i ESA inte betraktas som en icke-part.

Artikel 10

Drift

Parterna skall genom sina rymdorgan ansvara för driften av de element de levererar i enlighet med artikel 7 och andra relevanta bestämmelser i detta avtal och i enlighet med samförståndsavtalen och tillämpningsöverenskommelserna. Parterna skall genom sina rymdorgan utveckla och tillämpa förfaranden för att driva rymdstationen på ett för dennas användare och driftspersonal säkert och effektivt sätt i enlighet med samförståndsavtalen och tillämpningsöverenskommelserna. Vidare skall varje part genom sitt rymdorgan ansvara för att upprätthålla funktionsdugligheten hos de element den tillhandahåller.

Artikel 11

Besättning

1. Varje part skall ha rätt att tillhandahålla kvalificerad personal, som skall tjänstgöra på rättvis fördelningsgrund som medlemmar av besättningen på rymdstationen. Urval och beslut om flygning av en parts besättningsmedlemmar skall göras i enlighet med förfaranden som anges i samförståndsavtalen och tillämpningsöverenskommelserna.

2. Uppförandekoden för rymdstationsbesättningen skall upprättas och godkännas av alla parter i enlighet med varje parts respektive interna förfaranden och enligt samförståndsavtalen. En part måste ha godkänt uppförandekoden innan den tillhandahåller medlemmar av rymdstationsbesättningen. När en part begagnar sig av sin rätt att tillhandahålla besättningsmedlemmar, skall den tillse att de följer uppförandekoden.

Article 12

Transportation

1. Each of the Partners shall have the right of access to the Space Station using its respective government and private sector space transportation systems, if they are compatible with the Space Station. The United States, Russia, the European Partner, and Japan, through their respective Cooperating Agencies, shall make available launch and return transportation services for the Space Station (using such space transportation systems as the U.S. Space Shuttle, the Russian Proton and Soyuz, the European Ariane-5, and the Japanese H-II). Initially, the U.S. and Russian space transportation systems will be used to provide launch and return transportation services for the Space Station and, in addition, the other space transportation systems will be used as those systems become available. Access and launch and return transportation services shall be in accordance with the provisions of the relevant MOUs and implementing arrangements.

2. Those Partners providing launch and return transportation services to other Partners and their respective users on a reimbursable or other basis shall provide such services consistent with conditions specified in the relevant MOUs and implementing arrangements. Those Partners providing launch and return transportation services on a reimbursable basis shall provide such services to another Partner or the users of that Partner, in comparable circumstances, on the same basis they provide such services to any other Partner or the users of such other Partner. Partners shall use their best efforts to accommodate proposed requirements and flight schedules of the other Partners.

3. The United States, through NASA, working with the other Partners' Cooperating Agencies in management bodies, shall plan and coordinate launch and return transportation services for the Space Station in accordance with the integrated traffic planning process, as provided in the MOUs and implementing arrangements.

4. Each Partner shall respect the proprietary rights in and the confidentiality of appropriate-

Artikel 12

Transporter

1. Varje part skall ha rätt till tillträde till rymdstationen genom att använda sig av sina statliga eller privata transportsystem, om de är förenliga med rymdstationen. Förenta staterna, Ryssland, den europeiska parten och Japan skall genom sina rymdorgan tillhandahålla transporttjänster till och från rymdstationen (med användning av sådana rymdtransport-system som Förenta staternas *Space Shuttle*, Rysslands *Proton* och *Sojus*, den europeiska *Ariane 5* och den japanska *H-II*). Inledningsvis skall de amerikanska och ryska rymdtransport-systemen användas för att tillhandahålla transporttjänster till och från rymdstationen och dessutom skall de övriga rymdtransport-systemen användas när de blir tillgängliga. Tillgång till transporttjänster till och från rymdstationen skall följa bestämmelserna i relevanta samförståndsavtal och tillämpningsöverenskommelser.

2. Parter som tillhandahåller transporttjänster till och från rymdstationen till andra parter och deras användare mot betalning eller på annat sätt, skall tillhandahålla dessa tjänster i enlighet med de villkor som anges i relevanta samförståndsavtal och tillämpningsöverenskommelser. Parter som tillhandahåller transporttjänster till och från rymdstationen mot betalning skall tillhandahålla dessa tjänster till en annan part eller till denna parts användare under jämförbara omständigheter och på samma grund som de tillhandahåller dessa tjänster till vilken annan part som helst eller dennas användare. Parterna skall göra sitt bästa för att tillmötesgå övriga parters framställda önskemål och transportplanering.

3. Förenta staterna skall, genom NASA som samarbetar med de övriga parternas rymdorgan i ledningsorganen, planera och samordna transporttjänster till och från rymdstationen i enlighet med det integrerade trafikplaneringsförfarandet enligt vad som anges i samförståndsavtalen och tillämpningsöverenskommelserna.

4. Varje part skall respektera den intellektuella äganderätten till och sekretessen för infor-

ly marked data and goods to be transported on its space transportation system.

Article 13

Communications

1. The United States and Russia, through their Cooperating Agencies, shall provide the two primary data relay satellite system space and ground communications networks for command, control, and operations of Space Station elements and payloads, and other Space Station communications purposes. Other Partners may provide data relay satellite system space and ground communication networks, if they are compatible with the Space Station and with Space Station use of the two primary networks. The provision of Space Station communications shall be in accordance with provisions in the relevant MOUs and implementing arrangements.

2. On a reimbursable basis, the Cooperating Agencies shall use their best efforts to accommodate, with their respective communication systems, specific Space Station-related requirements of one another, consistent with conditions specified in the relevant MOUs and implementing arrangements.

3. The United States, through NASA, working with the other Partners' Cooperating Agencies in management bodies, shall plan and coordinate space and ground communications services for the Space Station in accordance with relevant program documentation, as provided in the MOUs and implementing arrangements.

4. Measures to ensure the confidentiality of utilization data passing through the Space Station Information System and other communication systems being used in connection with the Space Station may be implemented, as provided in the MOUs. Each Partner shall respect the proprietary rights in, and the confidentiality of, the utilization data passing through its communication systems, including its ground network and the communication systems of its contractors, when providing communication services to another Partner.

mation och varor som är reglementsenligt märkta som skall transporteras med dess rymd-transportssystem.

Artikel 13

Kommunikationer

1. Förenta staterna och Ryssland skall genom sina rymdorgan tillhandahålla de två primära datareläsatellitbaserade nätverken för rymd- och markkommunikation avseende kommando, kontroll och drift av rymdstations-element och nyttolaster och annan kommunikation för rymdstationen. Andra parter kan tillhandahålla datareläsatellitbaserade nätverk för rymd- och markkommunikation, om de är kompatibla med rymdstationen och användningen av de två primära nätverken. Tillhandahållande av rymdstationskommunikation skall följa bestämmelserna i relevanta samförståndsavtal och tillämpningsöverenskommelser.

2. Rymdorganen skall göra sitt bästa för att med sina respektive kommunikationssystem och mot kostnadsersättning tillmötesgå varandras specifika rymdstationsrelaterade behov i enlighet med villkor angivna i relevanta samförståndsavtal och tillämpningsöverenskommelser.

3. Förenta staterna skall, genom NASA som samarbetar med de övriga parternas rymdorgan i ledningsorganen, planera och samordna rymd- och markkommunikationstjänster för rymdstationen enligt relevant programdokumentation i enlighet med samförståndsavtalen och tillämpningsöverenskommelserna.

4. Åtgärder för att trygga sekretessen för användningsdata som passerar genom rymdstationens informationssystem och andra kommunikationssystem som används i samband med rymdstationen får vidtas enligt bestämmelserna i samförståndsavtalen. Varje part skall respektera den intellektuella äganderätten till och sekretessen för användningsdata som passerar genom dess kommunikationssystem, innefattande dess marksystem och dess leverantörers kommunikationssystem, när de tillhandahåller kommunikationstjänster till en annan part.

Article 14

Evolution

1. The Partners intend that the Space Station shall evolve through the addition of capability and shall strive to maximize the likelihood that such evolution will be effected through contributions from all the Partners. To this end, it shall be the object of each Partner to provide, where appropriate, the opportunity to the other Partners to cooperate in its proposals for additions of evolutionary capability. The Space Station together with its additions of evolutionary capability shall remain a civil station, and its operation and utilization shall be for peaceful purposes, in accordance with international law.

2. This Agreement sets forth rights and obligations concerning only the elements listed in the Annex, except that this Article and Article 16 shall apply to any additions of evolutionary capability. This Agreement does not commit any Partner State to participate in, or otherwise grant any Partner rights in, the addition of evolutionary capability.

3. Procedures for the coordination of the Partners' respective evolution studies and for the review of specific proposals for the addition of evolutionary capability are provided in the MOUs.

4. Cooperation between or among Partners regarding the sharing of addition(s) of evolutionary capability shall require, following the coordination and review provided for in paragraph 3 above, either the amendment of this Agreement, or a separate agreement to which the United States, to ensure that any addition is consistent with the overall program, and any other Partner providing a Space Station element or space transportation system on which there is an operational or technical impact, shall be parties.

5. Following the coordination and review provided for in paragraph 3 above, the addition of evolutionary capability by one Partner shall require prior notification of the other Partners, and an agreement with the United States to ensure that any addition is consistent with the overall program, and with any other Partner providing a Space Station element or space transportation system on which there is an operational or technical impact.

Artikel 14

Gradvis utveckling

1. Det är parternas avsikt att rymdstationen skall utvecklas genom tillskott av kapacitet och parterna skall sträva efter att maximera sannolikheten för en sådan utveckling genom bidrag från alla parter. I detta syfte skall det vara varje parts mål att, där så är lämpligt, erbjuda de övriga parterna tillfälle att samarbeta i dess förslag till att öka rymdstationens kapacitet. Rymdstationen och dessa tillskott skall fortsätta att vara en civil station, och dess drift och användning skall vara för fredliga ändamål, i enlighet med folkrätten.

2. I detta avtal anges de rättigheter och skyldigheter som gäller endast de element som upptas i bilagan, med undantag för att denna artikel och artikel 16 skall gälla alla tillskott för att öka rymdstationens kapacitet. Detta avtal förpliktar inte en partnerstat att delta i kapacitetstillskott och det tillförsäkras inte heller någon part rättigheter i ett kapacitetstillskott.

3. Förfaranden för samordning av parternas respektive utvecklingsstudier och för prövning av särskilda förslag om kapacitetstillskott finns i samförståndsavtalen.

4. Samarbete mellan två eller flera parter om kapacitetstillskott skall, efter den samordning och granskning som avses i punkt 3 i denna artikel, kräva antingen en ändring i detta avtal eller ett särskilt avtal, i vilket Förenta staterna, för att säkerställa att varje tillskott är förenligt med det övergripande programmet, och sådana andra parter som tillhandahåller element för rymdstationen eller för rymdtransportsystem som har en operationell eller teknisk inverkan, skall vara parter.

5. Efter sådan samordning och prövning som avses i punkt 3, skall en parts tillskott av kapacitet kräva förhandsmeddelande till de övriga parterna samt ett avtal med Förenta staterna för att säkerställa att tillskottet stämmer överens med det övergripande programmet, och med de övriga parter som levererar element för rymdstationen eller för rymdtransportsystem, på vilka tillskottet har en driftsmässig eller teknisk inverkan.

6. A Partner which may be affected by the addition of evolutionary capability under paragraph 4 or 5 above may request consultations with the other Partners in accordance with Article 23.

7. The addition of evolutionary capability shall in no event modify the rights and obligations of any Partner State under this Agreement and the MOUs concerning the elements listed in the Annex, unless the affected Partner State otherwise agrees.

Article 15

Funding

1. Each Partner shall bear the costs of fulfilling its respective responsibilities under this Agreement, including sharing on an equitable basis the agreed common system operations costs or activities attributed to the operation of the Space Station as a whole, as provided in the MOUs and implementing arrangements.

2. Financial obligations of each Partner pursuant to this Agreement are subject to its funding procedures and the availability of appropriated funds. Recognizing the importance of Space Station cooperation, each Partner undertakes to make its best efforts to obtain approval for funds to meet those obligations, consistent with its respective funding procedures.

3. In the event that funding problems arise that may affect a Partner's ability to fulfil its responsibilities in Space Station cooperation, that Partner, acting through its Cooperating Agency, shall notify and consult with the other Cooperating Agencies. If necessary, the Partners may also consult.

4. The Partners shall seek to minimize operations costs for the Space Station. In particular, the Partners, through their Cooperating Agencies, in accordance with the provisions of the MOUs, shall develop procedures intended to contain the common system operations costs and activities within approved estimated levels.

5. The Partners shall also seek to minimize the exchange of funds in the implementation of Space Station cooperation, including through

6. En part som kan komma att beröras av ett kapacitetstillskott enligt punkterna 4 och 5 ovan får begära samråd med de övriga parterna i enlighet med artikel 23.

7. Ett kapacitetstillskott skall inte i något fall ändra en partnerstats rättigheter och skyldigheter enligt detta avtal och samförståndsavtalen med avseende på element som upptas i bilagan, såvida inte den berörda partnerstaten går med på annat.

Artikel 15

Finansiering

1. Varje part skall bära kostnaderna för att fullgöra sina skyldigheter enligt detta avtal, däribland att på rättvis grundval dela driftskostnaderna för överenskomna gemensamma system och aktiviteter som är hänförliga till driften av rymdstationen som helhet enligt bestämmelserna i samförståndsavtalen och tillämpningsöverenskommelserna.

2. Varje parts finansiella åtaganden enligt detta avtal skall vara föremål för partens finansieringsförfaranden och dess tillgång till avsatta budgetmedel. Under erkännande av betydelsen av rymdstationssamarbetet åtar sig varje part att göra sitt bästa för att erhålla tilldelning av budgetmedel för att uppfylla sina skyldigheter i enlighet med sina respektive finansieringsförfaranden.

3. Om det uppstår finansieringsproblem som kan påverka en parts förmåga att uppfylla sina skyldigheter i rymdstationssamarbetet, skall denna part genom sitt rymdorgan underrätta de övriga rymdorganen och samråda med dem. Om så är nödvändigt, kan parterna även samråda.

4. Parterna skall sträva efter att så långt som möjligt minska driftskostnaderna för rymdstationen. Särskilt skall parterna genom sina rymdorgan, i enlighet med bestämmelserna i samförståndsavtalen, utforma procedurer för att hålla gemensamma driftskostnader för systemet och för aktiviteter inom godkända uppskattade nivåer.

5. Parterna skall också sträva efter att så mycket som möjligt minska utväxling av ekonomiska medel i genomförandet av rymdsta-

the performance of specific operations activities as provided in the MOUs and implementing arrangements or, if the concerned Partners agree, through the use of barter.

Article 16

Cross-Waiver of Liability

1. The objective of this Article is to establish a cross-waiver of liability by the Partner States and related entities in the interest of encouraging participation in the exploration, exploitation, and use of outer space through the space Station. This cross-waiver of liability shall be broadly construed to achieve this objective.

2. For the purposes of this Article:

(a) A "Partner State" includes its Cooperating Agency. It also includes any entity specified in the MOU between NASA and the Government of Japan to assist the Government of Japan's Cooperating Agency in the implementation of that MOU.

(b) The term "related entity" means:

(1) a contractor or subcontractor of a Partner State at any tier;

(2) a user or customer of a Partner State at any tier; or

(3) a contractor or subcontractor of a user or customer of a Partner State at any tier.

This subparagraph may also apply to a State, or an agency or institution of a State, having the same relationship to a Partner State as described in subparagraphs 2(b)(1) through 2(b)(3) above or otherwise engaged in the implementation of Protected Space Operations as defined in subparagraph 2 (f) below.

"Contractors" and "subcontractors" include suppliers of any kind.

(c) The term "damage" means:

(1) bodily injury to, or other impairment of health of, or death of, any person;

(2) damage to loss, loss of, or loss of use of any property;

(3) loss of revenue or profits; or

tionssamarbetet, däribland genom att genomföra sådana särskilda driftsaktiviteter som avses i samförståndsavtalen och tillämpningsöverenskommelserna eller, om de berörda parterna går med på det, genom motbyte.

Artikel 16

Ömsesidig friskrivning från ansvar

1. Syftet med denna artikel är att bestämma formerna för ömsesidig friskrivning från ansvar från partnerstaternas och de relaterade enheternas sida för att främja deltagande i utforskande, utvinning och användning av yttre rymden genom rymdstationen. Den ömsesidiga friskrivningen från ansvar skall ges en vid tolkning för att uppnå detta syfte.

2. För de syften som avses i denna artikel har följande termer den betydelse som här anges:

a) Termen *partnerstat* omfattar även partnerstatens samarbetande rymdorgan. Termen omfattar också enheter som anges i samförståndsavtalet mellan NASA och Japans regering för att bistå Japans rymdorgan i att genomföra det samförståndsavtalet.

b) Termen *relaterad enhet* betyder

1) en partnerstats leverantör eller underleverantör på alla nivåer,

2) en partnerstats användare eller kund på alla nivåer, eller

3) en partnerstats användares eller kunds leverantör eller underleverantör på alla nivåer.

Dessa bestämmelser kan också tillämpas på en stat eller en enhet eller en institution i en stat som har ett sådant förhållande till en partnerstat som anges i 2 b 1–2 b 3 ovan eller som på annat sätt deltar i genomförandet av skyddade rymdoperationer enligt definitionen i littera f i denna punkt.

Termerna *leverantör* och *underleverantör* innefattar alla slags leverantörer.

c) Med termen *skada* avses följande:

1) kroppsskada eller annat men för hälsan samt dödsfall som drabbar personer,

2) skada på eller förlust av egendom eller förlust av möjlighet att använda egendom,

3) bortfall av intäkt eller vinst,

(4) other direct, indirect or consequential damage.

(d) The term “launch vehicle” means an object (or any part thereof) intended for launch, launched from Earth, or returning to Earth which carries payloads or persons, or both.

(e) The term “payload” means all property to be flown or used on or in a launch vehicle or the Space Station.

(f) The term “Protected Space Operations” means all launch vehicle activities, Space Station activities, and payload activities on Earth, in outer Space, or in transit between Earth and outer Space in implementation of this Agreement, the MOUs, and implementing arrangements. It includes, but is not limited to:

(1) research, design, development, test, manufacture, assembly, integration, operation, or use of launch or transfer vehicles, the Space Station, or a payload, as well as related support equipment and facilities and services; and

(2) all activities related to ground support, test, training, simulation, or guidance and control equipment and related facilities or services.

“Protected Space Operations” also includes all activities related to evolution of the Space Station, as provided for in Article 14. “Protected Space Operations” excludes activities on Earth which are conducted on return from the Space Station to develop further a payload’s product or process for use other than for Space Station related activities in implementation of this Agreement.

3. (a) Each Partner State agrees to a cross-waiver of liability pursuant to which each Partner State waives all claims against any of the entities or persons listed in subparagraphs 3(a)(1) through 3(a)(3) below based on damage arising out of Protected Space Operations. This cross-waiver shall apply only if the person, entity, or property causing the damage is involved in Protected Space Operations and the person, entity, or proper-

4) annan direkt eller indirekt skada eller följdskada.

d) Med termen *bärfarkost* avses ett föremål (eller en del därav) avsett att utsändas, som utsänds från jorden eller som återvänder till jorden, vilket befordrar nyttolast eller personer eller bådadera.

e) Med termen *nyttolast* avses all egendom som skall transporteras med eller användas på eller i en bärfarkost eller rymdstationen.

f) Med termen *skyddade rymdoperationer* avses alla bärfarkostsaktiviteter, rymdstationsaktiviteter och nyttolastsaktiviteter på jorden, i yttre rymden eller i transit mellan jorden och yttre rymden som genomförs vid tillämpning av detta avtal, samförståndsavtalen och tillämpningsöverenskommelserna. Termen innefattar men är inte begränsad till följande:

1) Forskning, utformning, utveckling, testning, tillverkning, montering, integrering, drift och användning av bär- eller transferfarkoster, rymdstationen eller en nyttolast samt tillhörande stödutrustning, stödanläggningar och stödtjänster.

2) Alla aktiviteter som hör ihop med marktjänst, testning, träning, simulering och styrnings- och kontrollutrustning samt tillhörande anläggningar och tjänster.

Termen *skyddade rymdoperationer* omfattar också alla aktiviteter som hör ihop med rymdstationens utveckling enligt artikel 14. Termen *skyddade rymdoperationer* omfattar inte aktiviteter på jorden som utförs efter återkomsten från rymdstationen för att vidareutveckla en nyttolasts produkter eller bearbetning för annan användning än rymdstationsrelaterade aktiviteter vid tillämpning av detta avtal.

3. a) Varje partnerstat går med på ömsesidig ansvarsfriskrivning enligt vilken varje partnerstat avstår från alla krav mot någon av de enheter eller personer som anges i styckena 3a1–3a3 nedan som grundas på skada som uppkommit vid skyddade rymdoperationer. Den ömsesidiga ansvarsfriskrivningen skall endast gälla om den person, den enhet eller den egendom som orsakar skadan är delaktig i skyddade rymdoperationer och

ty damaged is damaged by virtue of its involvement in Protected Space Operations. The cross-waiver shall apply to any claims for damage, whatever the legal basis for such claims against:

- (1) another Partner State;
- (2) a related entity of another Partner State;

(3) the employees of any of the entities identified in subparagraphs 3(a)(1) and 3(a)(2) above.

(b) In addition, each Partner State shall, by contract or otherwise, extend the cross-waiver of liability as set forth in subparagraph 3(a) above to its related entities by requiring them to:

(1) waive all claims against the entities or persons identified in subparagraphs 3(a)(1) through 3(a)(3) above; and

(2) require that their related entities waive all claims against the entities or persons identified in subparagraphs 3(a)(1) through 3(a)(3) above.

(c) For avoidance of doubt, this cross-waiver of liability includes a cross-waiver of liability arising from the Liability Convention where the person, entity, or property causing the damage is involved in Protected Space Operations and the person, entity, or property damage is damaged by virtue of its involvement in Protected Space Operations.

(d) Notwithstanding the other provisions of this Article, this cross-waiver of liability shall not be applicable to:

(1) claims between a Partner State and its related entity or between its own related entities;

(2) claims made by a natural person, his/her estate, survivors or subrogees (except when a subrogee is a Partner State) for bodily injury to, or other impairment of health of, or death of such natural person;

(3) claims for damage caused by wilful misconduct;

om den person, den enhet eller den egendom som har lidit skadan har blivit skadad på grund av hans, hennes eller dess medverkan i skyddade rymdoperationer. Den ömsesidiga ansvarsfriskrivningen skall gälla alla ersättningskrav oberoende av den rättsliga grunden för sådana krav mot

- 1) en annan partnerstat,
- 2) en annan partnerstats relaterade enhet,

3) personer anställda av någon av de enheter som anges i 3a1 och 3a2 ovan.

b) Dessutom skall varje partnerstat genom avtal eller på annat sätt utsträcka den ömsesidiga ansvarsfriskrivning som anges i 3 a ovan till sina relaterade enheter genom att kräva att de skall

1) avstå från alla krav mot enheter och personer som avses i 3a1–3a3 ovan, och

2) kräva att deras relaterade enheter avstår från alla krav mot enheter och personer som avses i 3a1–3a3 ovan.

c) För att undvika tvetydighet, innefattar denna ömsesidiga ansvarsfriskrivning en ömsesidig ansvarsfriskrivning som härrör från ansvarskonventionen i det fall den person, den enhet eller den egendom som orsakar skadan medverkar i skyddade rymdoperationer och den skadade personen, enheten eller egendomen har skadats på grund av sin medverkan i skyddade rymdoperationer.

d) Utan hinder av andra bestämmelser i denna artikel skall den ömsesidiga ansvarsfriskrivningen inte tillämpas på följande:

1) Krav mellan en partnerstat och dess relaterade enhet eller mellan en partnerstats egna relaterade enheter.

2) Krav framställda av en fysisk person, hans eller hennes rättsinnehavare, överlevande eller cessionarie (utom i det fall denna är en partnerstat) samt kroppsskada eller annan hälsoförsämring samt dödsfall som drabbar fysiska personer.

3) Ersättningskrav för uppsåtliga vållad skada.

(4) intellectual property claims;

(5) claims for damage resulting from a failure of a Partner State to extend the cross-waiver of liability to its related entities, pursuant to subparagraph 3(b) above.

(e) With respect to subparagraph 3(d)(2) above, in the event that a subrogated claim of the Government of Japan is not based upon government employee accident compensation law, the Government of Japan shall fulfil its obligation to waive such subrogated claim by ensuring that any assisting entity specified pursuant to subparagraph 2(a) above indemnifies, in a manner consistent with Article 15(2) and in accordance with applicable laws and regulations of Japan, any entity or person identified in subparagraphs 3(a)(1) through 3(a)(3) above against liability arising from such subrogated claim by the Government of Japan. Nothing in this Article shall preclude the Government of Japan from waiving the foregoing subrogated claims.

(f) Nothing in this Article shall be construed to create the basis for a claim or suit where none would otherwise exist.

Article 17

Liability Convention

1. Except as otherwise provided in Article 16, the Partner States, as well as ESA, shall remain liable in accordance with the Liability Convention.

2. In the event of a claim arising out of the Liability Convention, the Partners (and ESA, if appropriate) shall consult promptly on any potential liability, on any apportionment of such liability, and on the defence of such claim.

3. Regarding the provision of launch and return services provided for in Article 12(2), the Partners concerned (and ESA, if appropriate) may conclude separate agreements regarding the apportionment of any potential joint and several liability arising out of the Liability Convention.

4) Ersättningskrav avseende intellektuell äganderätt.

5) Ersättningskrav för skada som härrör från en partnerstats underlåtenhet att utsträcka den ömsesidiga ansvarsfriskrivningen till sina relaterade enheter med stöd av 3 b ovan.

e) Med avseende på 3d2 skall Japans regering, om ett cederat krav från Japans regering inte grundas på lagen om kompensation för olyckor som drabbat statsanställda, uppfylla sitt åtagande att avstå från sådana cederade krav genom att säkerställa att tillhöriga enheter som anges enligt punkt 2a ovan, på ett sätt som är förenligt med artikel 15.2 och i enlighet med tillämpliga lagar och förordningar i Japan, gottgör en enhet eller person som avses i 3a1–3a3 ovan för krav som härrör från sådana cederade krav från Japans regering. Ingen bestämmelse i denna artikel skall hindra Japans regering från att avstå från ovan angivna cederade krav.

f) Ingen bestämmelse i denna artikel skall tolkas som att utgöra grund för krav eller åtal om ingen grund annars skulle föreligga.

Artikel 17

Ansvarskonventionen

1. Såvida inte annat följer av artikel 16, skall partnerstaterna och ESA vara ansvariga i enlighet med ansvarskonventionen.

2. I fall av ett krav som följer av ansvarskonventionen skall parterna (och ESA i tillämpliga fall) så snart som möjligt samråda om eventuellt ansvar, om varje fördelning av detta ansvar och om försvaret mot sådana krav.

3. Vad gäller tillhandahållande transporttjänster till och från rymdstationen som avses i artikel 12.2 får de berörda parterna (och ESA i tillämpliga fall) träffa separata avtal om fördelning av eventuellt gemensamt solidariskt ansvar med stöd av ansvarskonventionen.

Article 18

Customs and Immigration

1. Each Partner State shall facilitate the movement of persons and goods necessary to implement this Agreement into and out of its territory, subject to its laws and regulations.

2. Subject to its laws and regulations, each Partner State shall facilitate provision of the appropriate entry and residence documentation for nationals and families of nationals of an other Partner State who enter or exit or reside within the territory of the first Partner State in order to carry out functions necessary for the implementation of this Agreement.

3. Each Partner State shall grant permission for duty-free importation and exportation to and from its territory of goods and software which are necessary for implementation of this Agreement and shall ensure their exemption from any other taxes and duties collected by the customs authorities. This paragraph shall be implemented without regard to the country of origin of such necessary goods and software.

Article 19

Exchange of Data and Goods

1. Except as otherwise provided in this Paragraph, each Partner, acting through its Cooperating Agency shall transfer all technical data and goods considered to be necessary (by both parties to any transfer) to fulfil the responsibilities of that Partner's Cooperating Agency under the relevant MOUs and implementing arrangements. Each Partner undertakes to handle expeditiously any request for technical data or goods presented by the Cooperating Agency of another Partner for the purposes of Space Station cooperation. This Article shall not require a Partner State to transfer any technical data and goods in contravention of its national laws or regulations.

2. The Partners shall make their best efforts to handle expeditiously requests for authorization of transfer of technical data and goods by persons or entities other than the Partners or their Cooperating Agencies (for example, com-

Artikel 18

Tullbehandling, inresa och uppehåll

1. Varje partnerstat skall underlätta rörlighet för personer och gods som är nödvändiga för att genomföra detta avtal till och från sitt territorium i enlighet med sina lagar och bestämmelser.

2. Om inte annat följer av dess lagar och bestämmelser, skall varje partnerstat underlätta utfärdande av vederbörliga handlingar för inresa och uppehåll för medborgare i en annan partnerstat och deras familjemedlemmar som reser in i, ut ur eller uppehåller sig inom den förstnämnda partnerstatens territorium för att utföra uppgifter som erfordras för att genomföra detta avtal.

3. Varje partnerstat skall tillåta tullfri import och export till och från sitt territorium av gods och programvara som är nödvändiga för genomförandet av detta avtal och skall se till att de är befriade från skatter och pålagor som tas ut av deras tullmyndigheter. Denna punkt skall genomföras utan avseende på ursprungslandet för gods och programvara som är nödvändiga.

Artikel 19

Utbyte av information och varor

1. Om inte annat anges i denna punkt, skall varje part genom sitt rymdorgan överföra all teknisk information och alla varor som bedöms vara nödvändiga (av båda parter i varje överföring) för att uppfylla partens rymdorgans åtaganden i relevanta samförståndsavtal och tillämpningsöverenskommelser. Varje part åtar sig att skyndsamt behandla framställningar om teknisk information och varor från en annan parts rymdorgan för rymdstationssamarbetsändamål. Denna artikel skall inte tvinga en partnerstat att överföra teknisk information och varor i strid med dess nationella lagar eller bestämmelser.

2. Parterna skall göra sitt bästa för att skyndsamt behandla framställningar om tillstånd till överföring av teknisk information och varor från andra personer och enheter än parterna eller deras rymdorgan (exempelvis utbyte mellan

pany-to-company exchanges which are likely to develop), and they shall encourage and facilitate such transfers in connection with the Space Station cooperation under this Agreement. Otherwise, such transfers are not covered by the terms and conditions of this Article. National laws and regulations shall apply to such transfers.

3. The Partners agree that transfers of technical data and goods under this Agreement shall be subject to the restrictions set forth in this paragraph. The transfer of technical data for the purposes of discharging the Partner's responsibilities with regard to interface, integration and safety shall normally be made without the restrictions set forth in this paragraph. If detailed design, manufacturing, and processing data and associated software is necessary for interface, integration or safety purposes, the transfer shall be made in accordance with paragraph 1 above, but the data and associated software may be appropriately marked as set out below. Technical data and goods not covered by the restrictions set forth in this paragraph shall be transferred without restriction, except as otherwise restricted by national laws or regulations.

(a) The furnishing Cooperating Agency shall mark with a notice, or otherwise specifically identify, the technical data or goods that are to be protected for export control purposes. Such a notice or identification shall indicate any specific conditions regarding how such technical data or goods may be used by the receiving Cooperating Agency and its contractors and subcontractors, including (1) that such technical data or goods shall be used only for the purposes of fulfilling the receiving Cooperating Agency's responsibilities under this Agreement and the relevant MOUs, and (2) that such technical data or goods shall not be used by persons or entities other than the receiving Cooperating Agency, its contractors or subcontractors, or for any other purposes, without the prior written permission of the furnishing Partner State, acting through its Cooperating Agency.

(b) The furnishing Cooperating Agency shall mark with a notice the technical data that are to be protected for proprietary rights

företag som sannolikt kan utvecklas) och främja och underlätta sådan överföring i förbindelse med rymdstationsssamarbetet enligt detta avtal. Sådan överföring omfattas inte på annat sätt av bestämmelserna i denna artikel. Nationella lagar och bestämmelser skall gälla för dessa överföringar.

3. Parterna är överens om att överföring av teknisk information och varor enligt detta avtal skall underkastas de inskränkningar som anges i denna punkt. Överföring av teknisk information för att uppfylla parternas skyldigheter med avseende på gränssnitt, integrering och säkerhet skall normalt göras utan de inskränkningar som anges i denna punkt. Om detaljerad information för utformning, tillverkning och processer med tillhörande programvara behövs för gränssnitts-, integrerings- och säkerhetssyften, skall överföringen göras i enlighet med punkt 1 ovan, men denna information med tillhörande programvara får vara märkt enligt vad som anges nedan. Teknisk information och varor som inte täcks av inskränkningarna i denna punkt skall överföras utan inskränkningar, utom i den mån de på annat sätt är begränsade av nationella lagar eller bestämmelser.

a) Det levererande rymdorganet skall genom en anmärkning ange eller på annat sätt särskilt identifiera vilken teknisk information och vilka varor som skall skyddas med avseende på exportkontroll. I en sådan anmärkning eller identifiering skall anges eventuella särskilda villkor för hur de får användas av det mottagande rymdorganet och av dess leverantörer och underleverantörer, innefattande 1) att de endast får användas i syfte att uppfylla det mottagande rymdorganets skyldigheter enligt detta avtal och relevanta samförståndsavtal och 2) att de inte får användas av andra personer eller enheter än det mottagande rymdorganet, dess leverantörer och underleverantörer eller i något annat syfte utan skriftligt förhandstillstånd av den levererande partnerstaten genom dess rymdorgan.

b) Det levererande rymdorganet skall genom en anmärkning ange vilken teknisk information som skall skyddas med avseende

purposes. Such notice shall indicate any specific conditions regarding how such technical data may be used by the receiving Cooperating Agency and its contractors and subcontractors, including (1) that such technical data shall be used, duplicated, or disclosed only for the purposes to fulfilling the receiving Cooperating Agency's responsibilities under this Agreement and the relevant MOUs, and (2) that such technical data shall not be used by persons or entities other than the receiving Cooperating Agency, its contractors or subcontractors, or for any other purposes, without the prior written permission of the furnishing Partner State, acting through its Cooperating Agency.

(c) In the event that any technical data or goods transferred under this Agreement are classified, the furnishing Cooperating Agency shall mark with a notice, or otherwise specifically identify, such technical data or goods. The requested Partner State may require that any such transfer shall be pursuant to a security of information agreement or arrangement which sets forth the conditions for transferring and protecting such technical data or goods. A transfer need not be conducted if the receiving Partner State does not provide for the protection of the secrecy of patent applications containing information that is classified or otherwise held in secrecy for national security purposes. No classified technical data or goods shall be transferred under this Agreement unless both parties agree to the transfer.

4. Each Partner State shall take all necessary steps to ensure that technical data or goods received by it under subparagraphs 3(a), 3(b), or 3(c) above shall be treated by the receiving Partner State, its Cooperating Agency, and other persons and entities (including contractors and subcontractors) to which the technical data or goods are subsequently transferred in accordance with the terms of the notice or identification. Each Partner State and Cooperating Agency shall take all reasonably necessary steps, including ensuring appropriate contractual conditions in their contracts and subcontracts, to prevent unauthorized use, disclosure,

på äganderätt. I en sådan anmärkning skall anges eventuella särskilda villkor för hur den får användas av det mottagande rymdorganet och dess leverantörer och underleverantörer, innefattande 1) att den endast får användas, dupliceras eller röjas för att uppfylla det mottagande rymdorganets skyldigheter enligt detta avtal och relevanta samförståndsavtal och 2) att den inte får användas av andra personer eller enheter än det mottagande rymdorganet, dess leverantörer eller underleverantörer eller i något annat syfte utan skriftligt förhandstillstånd av den levererande partnerstaten genom dess rymdorgan.

c) I det fall teknisk information och varor som överförs med stöd av detta avtal är sekretessbelagda, skall det levererande rymdorganet genom en anmärkning ange eller på annat sätt särskilt identifiera dem. Den anmodade partnerstaten har rätt att kräva att sådan överföring skall ske i enlighet med ett avtal eller en överenskommelse om informationssäkerhet, där bestämmelser anges för överföring och skydd av ifrågavarande tekniska information och varor. En överföring behöver inte genomföras om den mottagande partnerstaten inte kan tillgodose sekretesskydd för patentansökningar som innehåller uppgifter som är sekretessbelagda eller som på annat sätt hålls hemliga i den nationella säkerhetens intresse. Sekretessbelagd teknisk information eller sekretessbelagda varor får inte överföras med stöd av detta avtal, om inte båda parter är överens om det.

4. Varje partnerstat skall vidta alla åtgärder som fordras för att säkerställa att teknisk information och varor som den mottar med stöd av punkt 3 a, 3 b eller 3 c ovan skall behandlas av den mottagande partnerstaten, dess rymdorgan eller andra personer eller enheter (däribland leverantörer och underleverantörer) till vilka de därefter överförs i enlighet med bestämmelserna i anmärkningen eller identifieringen. Varje partnerstat och rymdorgan skall vidta alla de åtgärder som skäligen erfordras, däribland att införa vederbörliga bestämmelser i sina kontrakt och underkontrakt, för att förhindra otillåtet utnyttjande, röjande eller vidare överföring av el-

or retransfer of, or unauthorized access to, such technical data or goods. In the case of technical data or goods received under subparagraph 3(c) above, the receiving Partner State or Cooperating Agency shall accord such technical data or goods a level of protection at least equivalent to the level of protection accorded by the furnishing Partner State or Cooperating Agency.

5. It is not the intent of the Partners to grant, through this Agreement or the relevant MOUs, any rights to a recipient beyond the right to use, disclose, or retransfer received technical data or goods consistent with conditions imposed under this Article.

6. Withdrawal from this Agreement by a Partner State shall not affect rights or obligations regarding the protection of technical data and goods transferred under this Agreement prior to such withdrawal, unless otherwise agreed in a withdrawal agreement pursuant to Article 28.

7. For the purposes of this Article, any transfer of technical data and goods by a Cooperating Agency to ESA shall be deemed to be destined to ESA, to all of the European Partner States, and to ESA's designated Space Station contractors and subcontractors, unless otherwise specifically provided for at the time of transfer.

8. The Partners, through their Cooperating Agencies, will establish guidelines for security of information.

Article 20

Treatment of Data and Goods in Transit

Recognizing the importance of the continuing operation and full international utilization of the Space Station, each Partner State shall, to the extent its applicable laws and regulations permit, allow the expeditious transit of data and goods of the other Partners, their Cooperating Agencies, and their uses. This Article shall only apply to data and goods transiting to and from the Space Station, including but not limited to transit between its national border and a launch or landing site within its territory, and between a launch or landing site and the Space Station.

ler otillåtet tillträde till ifrågavarande tekniska information eller varor. Vad gäller teknisk information eller varor som mottagits med stöd av punkt 3 c i denna artikel skall partnerstaten eller rymdorganet fastställa en skyddsnivå för dem som minst motsvarar den skyddsnivå som fastställts av den levererande partnerstaten eller det levererande rymdorganet.

5. Parterna avser inte att genom detta avtal eller relevanta samförståndsavtal ge en mottagare någon rätt utöver rätten att utnyttja, röja eller vidarebefordra teknisk information eller varor som den mottagit i enlighet med de villkor som fastställs enligt denna artikel.

6. En partnerstats frånträde av detta avtal skall inte inverka på rättigheter eller skyldigheter i fråga om skydd av teknisk information eller varor som överförts med stöd av detta avtal före frånträdet, såvida inte annat överenskommit i ett frånträdesavtal enligt artikel 28.

7. Med avseende på denna artikel skall en överföring av teknisk information och varor från ett rymdorgan till ESA anses vara avsedd för ESA, alla de europeiska partnerstaterna samt ESA:s utsedda rymdstationsleverantörer och -underleverantörer, såvida inte annat uttryckligen anges när överföringen görs.

8. Parterna skall genom sina rymdorgan uppätta riktlinjer för informations säkerhet.

Artikel 20

Behandling av information och varor i transit

Under erkännande av betydelsen av kontinuerlig drift och full internationell användning av rymdstationen skall varje partnerstat, i den utsträckning dess tillämpliga lagar och bestämmelser tillåter det, medge snabb transitering av information och varor tillhöriga de övriga parterna, deras rymdorgan och användare. Denna artikel skall endast tillämpas på information och varor i transit till och från rymdstationen, innefattande men inte begränsat till transit mellan partnerstatens nationsgräns och en utsändnings- eller landningsplats inom dess territorium och mellan utsändnings- eller landningsplatsen och rymdstationen.

Article 21

Intellectual Property

1. For the purposes of this Agreement, "intellectual property" is understood to have the meaning of Article 2 of the Convention Establishing the World Intellectual Property Organization, done at Stockholm on 14 July 1967.

2. Subject to the provisions of this Article, for purposes of intellectual property law, an activity occurring in or on a Space Station flight element shall be deemed to have occurred only in the territory of the Partner State of that Element's registry, except that for ESA-registered elements any European Partner State may deem the activity to have occurred within its territory. For avoidance of doubt, participation by a Partner State, its Cooperating Agency, or its related entities in an activity occurring in or on any other Partner's Space Station flight element shall not in and of itself alter or affect the jurisdiction over such activity provided for in the previous sentence.

3. In respect of an invention made in or on any Space Station flight element by a person who is not its national or resident, a Partner State shall not apply its laws concerning secrecy of inventions so as to prevent the filing of a patent application (for example, by imposing a delay or requiring prior authorization) in any other Partner State that provides for the protection of the secrecy of patent applications containing information that is classified or otherwise protected for national security purposes. This provision does not prejudice (a) the right of any Partner State in which a patent application is first filed to control the secrecy of such patent application or restrict its further filing; or (b) the right of any other Partner State in which an application is subsequently filed to restrict, pursuant to any international obligation, the dissemination of an application.

4. Where a person or entity owns intellectual property which is protected in more than one European Partner State, that person or entity may not recover in more than one such State for the same act of infringement of the same

Artikel 21

Intellektuell äganderätt

1. För de syften som avses i detta avtal skall begreppet *intellektuell äganderätt* ha den betydelse som anges i artikel 2 i konventionen om upprättande av Världsorganisationen för den intellektuella äganderätten, upprättad i Stockholm den 14 juli 1967.

2. Om inte annat anges i denna artikel, skall, med avseende på lagstiftning om intellektuell äganderätt, en händelse som inträffar i eller på ett flygande element i en rymdstation anses ha inträffat endast inom den partnerstats territorium som har elementet i fråga registrerat, dock att vilken europeisk partnerstat som helst avseende ESA-registrerade element får anse att händelsen har inträffat inom dess territorium. För att undvika tveksamhet, skall deltagande av en partnerstat, dess rymdorgan eller dess relaterade enheter i en aktivitet som inträffar i eller på en annan partnerstats rymdstationselement inte i sig självt förändra eller påverka domsrätten över sådana aktiviteter som avses i föregående mening.

3. Med avseende på en uppfinning som gjorts i eller på ett flygande rymdstationselement av en person som inte är medborgare i eller bosatt i en partnerstat, skall denna partnerstat inte tillämpa sin lagstiftning om sekretess för uppfinnare för att förhindra ingivande av en patentansökan (exempelvis genom att ålägga uppskov eller kräva förhandsgodkännande) i en annan partnerstat som föreskriver skydd för patentansökningar som innehåller uppgifter som är sekretessbelagda eller på annat sätt skyddas av nationella säkerhetsskäl. Denna bestämmelse skall inte inverka på a) rätten för den partnerstat i vilken en patentansökan först inlämnas att kontrollera denna patentansökans sekretess eller inskränka dess vidare ingivande, eller b) rätten för en annan partnerstat i vilken en patentansökan senare inges att, med stöd av ett internationellt åtagande, inskränka delgivningen av en patentansökan.

4. Om en person eller en enhet är innehavare av intellektuell äganderätt som är skyddad i mer än en europeisk partnerstat, har denna person eller enhet inte rätt till gottgörelse i mer än en av dessa stater för ett och samma patent-

rights in such intellectual property which occurs in or on an ESA-registered element. Where the same act of infringement in or on an ESA-registered element gives rise to actions by different intellectual property owners by virtue or more than one European Partner State's deeming the activity to have occurred in its territory, a court may grant a temporary stay of proceeding in a later-filed action pending the outcome of an earlier-filed action. Where more than one action is brought, satisfaction of a judgment rendered for damages in any of the actions shall bar further recovery of damages in any pending or future action for infringement based upon the same act of infringement.

5. With respect to an activity occurring in or on an ESA-registered element, no European Partner State shall refuse to recognize a license for the exercise of any intellectual property right if that license is enforceable under the laws of any European Partner State, and compliance with the provisions of such license shall also bar recovery for infringement in any European Partner State.

6. The temporary presence in the territory of a Partner State of any articles, including the components of a flight element, in transit between any place on Earth and any flight element of the Space Station registered by another Partner State or ESA shall not in itself form the basis for any proceedings in the first Partner State for patent infringement.

Article 22

Criminal Jurisdiction

In view of the unique and unprecedented nature of this particular international cooperation in space:

1. Canada, the European Partner States, Japan, Russia, and the United States may exercise criminal jurisdiction over personnel in or on any flight element who are their respective nationals.

2. In a case involving misconduct on orbit that: (a) affects the life or safety of a national of another Partner State or (b) occurs in or on or causes damage to the flight element of another

intrång som görs i eller på ett ESA-registrerat element. När samma intrång som görs i eller på ett ESA-registrerat element föranleder ingivande av stämningensökan av skilda innehavare av intellektuell äganderätt med anledning av att mer än en europeisk partnerstat anser att intrånget har gjorts inom dess territorium, får en domstol besluta om temporärt uppehåll i förfarandet mot en senare ingiven stämningensökan i avvaktan på resultatet av ett mål för vilket stämningensökan ingivits tidigare. Om mer än en stämningensökan görs, skall verkställandet av en dom som avkunnats om gottgörelse i någon av stämningensökningarna utesluta vidare erhållande av gottgörelse i varje pågående eller framtida mål om intrång som grundas på samma intrång.

5. Ingen europeisk partnerstat får, med avseende på en aktivitet som genomförs i eller på ett ESA-registrerat element, vägra att erkänna en licens för utövande av intellektuell äganderätt, om denna kan göras gällande enligt lagstiftningen i en europeisk partnerstat, och utnyttjandet av licensen skall också utesluta utkrävande av gottgörelse för intrång i en europeisk partnerstat.

6. Tillfällig närvaro inom en partnerstats territorium av föremål, innefattande delar av ett flygelement, i transit mellan en plats på jorden och ett flygelement för rymdstationen som är registrerat av en annan partnerstat eller av ESA, skall inte i sig själv utgöra grund för rättsligt förfarande inom den första partnerstaten för patentintrång.

Artikel 22

Straffrättslig domsrätt

Med hänsyn till detta särskilda internationella rymdsamarbetes unika karaktär, som saknar föregångare, gäller följande:

1. Kanada, de europeiska partnerstaterna, Japan, Ryssland och Förenta staterna får utöva straffrättslig domsrätt över personer i eller på ett flygelement som är deras medborgare.

2. I fall av överträdelse som görs i en omloppsbana som a) påverkar en annan partnerstats medborgares liv eller säkerhet eller b) inträffar i eller på, eller orsakar skada på en an-

Partner State, the Partner State whose national is the alleged perpetrator shall, at the request of any affected Partner State, consult with such State concerning their respective prosecutorial interests. An affected Partner State may, following such consultation, exercise criminal jurisdiction over the alleged perpetrator provided that, within 90 days of the date of such consultation or within such other period as may be mutually agreed, the Partner State whose national is the alleged perpetrator either:

(1) concurs in such exercise of criminal jurisdiction, or

(2) fails to provide assurances that it will submit the case to its competent authorities for the purpose of prosecution.

3. If a Partner State which makes extradition conditional on the existence of a treaty receives a request for extradition from another Partner State with which it has no extradition treaty, it may at its option consider this Agreement as the legal basis for extradition in respect of the alleged misconduct on orbit. Extradition shall be subject to the procedural provisions and the other conditions of the law of the requested Partner State.

4. Each Partner State shall, subject to its national laws and regulation, afford the other Partners assistance in connection with alleged misconduct on orbit.

5. This Article is not intended to limit the authorities and procedures for the maintenance of order and the conduct of crew activities in or on the Space Station which shall be established in the Code of Conduct pursuant to Article 11, and the Code of Conduct is not intended to limit the application of this Article.

Article 23

Consultations

1. The Partners, acting through their Cooperating Agencies, may consult with each other on any matter arising out of Space Station cooperation. The Partners shall exert their best efforts to settle such matters through consultation between or among their Cooperating Agencies in accordance with procedures provided in the MOUs.

nan partnerstats flygelement, skall den partnerstat där den påstådda gärningsmannen är medborgare, på begäran av en drabbad partnerstat, samråda med denna stat om deras respektive intressen som målsägande. En drabbad partnerstat får efter sådant samråd utöva straffrättslig domsrätt över den påstådda gärningsmannen, under förutsättning att, inom 90 dagar från dagen för samrådet eller inom en sådan tid som ömsesidigt kan avtalas, den partnerstat i vilken den påstådda gärningsmannen är medborgare antingen

1) samtycker till utövandet av den straffrättsliga domsrätten, eller

2) underlåter att lämna försäkran om att den skall hänskjuta fallet till sina behöriga myndigheter för åtal.

3. Om en partnerstat, som gör utlämning beroende av att det finns ett avtal, mottar en utlämningsframställning från en annan partnerstat med vilken den saknar utlämningsavtal, får den, om den så önskar, betrakta detta avtal som rättslig grund för utlämning med avseende på den påstådda lagöverträdelsen i omloppsbanan. För utlämningen skall gälla den anmodade partnerstatens lagar och andra bestämmelser.

4. Varje partnerstat skall, om inte annat följer av dess nationella lagar och bestämmelser, bistå de andra parterna i samband med påstådda överträdelser i omloppsbanan.

5. Avsikten med denna artikel är inte att inskränka de befogenheter och de förfaranden för upprätthållande av ordning och genomförande av besättningens verksamhet i eller på rymdstationen som skall upprättas i uppförandekoden enligt artikel 11; uppförandekoden är inte heller avsedd att inskränka tillämpningen av denna artikel.

Artikel 23

Samråd

1. Parterna får genom sina rymdorgan samråda sinsemellan om frågor som följer av rymdstationssamarbetet. Parterna skall göra sitt bästa för att lösa sådana problem genom samråd mellan två eller flera av sina rymdorgan i enlighet med förfarandena i samförståndsavtalen.

2. Any Partner may request that government-level consultations be held with another Partner on any matter arising out of Space Station cooperation. The requested Partner shall accede to such request promptly. If the requesting Partner notifies the United States that the subject of such consultations is appropriate for consideration by all the Partners, the United States shall convene multilateral consultations at the earliest practicable time, to which it shall invite all the Partners.

3. Any Partner Which intends to proceed with significant flight element design changes which may have an impact on the other Partners shall notify the other Partners accordingly at the earliest opportunity. A Partner so notified may request that the matter be submitted to consultations in accordance with paragraphs 1 and 2 above.

4. If an issue not resolved through consultations still needs to be resolved, the concerned Partners may submit that issue to an agreed form of dispute resolution such as conciliation, mediation, or arbitration.

Article 24

Space Station Cooperation Review

In view of the long-term, complex, and evolving character of their cooperation under this Agreement, the Partners shall keep each other informed of developments which might affect this cooperation. Beginning in 1999, and every three years thereafter, the Partners shall meet to deal with matters involved in their cooperation and to review and promote Space Station cooperation.

Article 25

Entry into Force

1. This Agreement shall remain open for signature by the States listed in the Preamble of this Agreement.

2. This Agreement is subject to ratification, acceptance, approval or accession. Ratification, acceptance, approval, or accession shall be effected by each State in accordance with its constitutional processes. Instruments of ratification, acceptance, approval, or accession shall

2. En part får begära att samråd på regeringsnivå hålls med en annan part om frågor som följer av rymdstationssamarbetet. Den anmodade parten skall bifalla en sådan framställning utan dröjsmål. Om den begärande parten meddelar Förenta staterna att föremålet för samrådet är lämpligt att behandlas av alla parterna, skall Förenta staterna sammankalla ett multilateralt samråd så snart det är praktiskt möjligt och inbjuda alla parterna till det.

3. En part som avser att göra betydande förändringar i utformningen av flygelement som kan inverka på de övriga parterna skall underätta dem så snart som möjligt. En part som har mottagit ett sådant meddelande får begära att frågan hänskjuts till samråd i enlighet med punkterna 1 och 2 ovan.

4. Om en fråga som inte har lösts genom samråd fortfarande måste lösas, får de berörda parterna hänskjuta den till en överenskommen form av tvistlösning såsom förlikning, medling eller skiljedom.

Artikel 24

Översyn av rymdstationssamarbetet

Med tanke på den långsiktiga, komplicerade och utvecklingsinriktade beskaffenheten av deras samarbete enligt detta avtal, skall parterna hålla varandra underrättade om utveckling som kan påverka samarbetet. Med början 1999 och vart tredje år därefter skall parterna mötas för att behandla frågor som omfattas av deras samarbete och se över och främja rymdstations-samarbetet.

Artikel 25

Ikraftträdande

1. Detta avtal skall stå öppet för undertecknande av de stater som anges i avtalets ingress.

2. Detta avtal skall ratificeras, godtas, godkännas eller tillträdas. Ratifikation, godtagande, godkännande eller tillträde skall genomföras av varje stat i enlighet med dess författningssenkliga förfaranden. Ratifikations-, godtagande-, godkännande- och anslutningsinstru-

be deposited with the Government of the United States, hereby designated as the Depositary.

3. (a) This Agreement shall enter into force on the date on which the last instrument of ratification, acceptance, or approval of Japan, Russia and the United States has been deposited. The Depositary shall notify all signatory States of this Agreement's entry into force.

(b) This Agreement shall not enter into force for a European Partner State before it enters into force for the European Partner. It shall enter into force for the European Partner after the Depositary receives instruments of ratification, acceptance, approval, or accession from at least four European signatory or acceding States, and, in addition, a formal notification by the Chairman of the ESA Council.

(c) Following entry into force of this Agreement for the European Partner, it shall enter into force for any European State listed in the Preamble that has not deposited its instrument of ratification, acceptance or approval upon deposit of such instrument. Any ESA Member State not listed in the Preamble may accede to this Agreement by depositing its instrument of accession with the Depositary.

4. Upon entry into force of this Agreement, the 1988 Agreement shall cease to be in force.

5. If this Agreement has not entered into force for a Partner within a period of two years after its signature, the United States may convene a conference of the signatories to this Agreement to consider what steps, including any modifications to this Agreement, are necessary to take account of that circumstance.

Article 26

Operative Effect as Between Certain Parties

Notwithstanding Article 25 (3)(a) above, this Agreement shall become operative as between the United States and Russia on the date they have expressed their consent to be bound by depositing their instruments of ratification, acceptance or approval. The Depositary shall notify all signatory States if this Agreement

ment skall deponeras hos Förenta staternas regering, som härmed utses till depositarie.

3. a) Detta avtal träder i kraft den dag då det sista av endera Japans, Rysslands eller Förenta staternas ratifikations-, godtagande- eller godkännandeinstrumentet deponeras. Depositarien skall underrätta alla signatärstaterna om avtalets ikraftträdande.

b) Detta avtal träder inte i kraft för en europeisk partnerstat förrän det träder i kraft för den europeiska parten. Det träder i kraft för den europeiska parten när depositarien mottar ratifikations-, godtagande-, godkännande- eller anslutningsinstrument från minst fyra europeiska signatärstater eller tillträdande stater och, dessutom, ett formellt meddelande från ordföranden i ESA:s råd.

c) Sedan detta avtal har trätt i kraft för den europeiska parten, träder det i kraft för en europeisk stat som är upptagen i ingressen som inte har deponerat sitt ratifikations-, godtagande- eller godkännandeinstrument när ett sådant instrument deponeras. En medlemsstat i ESA som inte är upptagen i ingressen får tillträda detta avtal genom deponering av sitt tillträdesinstrument hos depositarien.

4. När detta avtal träder i kraft, skall 1988 års avtal upphöra att gälla.

5. Om detta avtal inte har trätt i kraft för en part inom två års tid efter dess undertecknande, får Förenta staterna sammankalla en konferens med avtalets signatärer för att undersöka vilka åtgärder, innefattande eventuella ändringar i avtalet, som är nödvändiga för att beakta denna omständighet.

Artikel 26

Giltighet mellan vissa parter

Utan hinder av bestämmelserna i artikel 25.3 a ovan, skall detta avtal bli giltigt mellan Förenta staterna och Ryssland den dag de har uttryckt sitt medgivande till att vara bundna genom att deponera sina ratifikations-, godtagande- eller godkännandeinstrument. Depositarien skall underrätta alla signatärstater om detta av-

becomes operative between the United States and Russia pursuant to this Article.

Article 27

Amendments

This Agreement, including its Annex, may be amended by written agreement of the Governments of the Partner States for which this Agreement has entered into force. Amendments to this Agreement, except for those made exclusively to the Annex, shall be subject to ratification, acceptance, approval, or accession by those States in accordance with their respective constitutional processes. Amendments made exclusively to the Annex shall require only a written agreement of the Governments of the Partner States for which this Agreement has entered into force.

Article 28

Withdrawal

1. Any Partner State may withdraw from this Agreement at any time by giving to the Depository at least one year's prior written notice. Withdrawal by a European Partner State shall not affect the rights and obligations of the European Partner under this Agreement.

2. If a Partner gives notice of withdrawal from this Agreement, with a view toward ensuring the continuation of the overall program, the Partners shall endeavour to reach agreement concerning the terms and conditions of that Partner's withdrawal before the effective date of withdrawal.

3 (a) Because Canada's contribution is an essential part of the Space Station, upon its withdrawal, Canada shall ensure the effective use and operation by the United States of the Canadian elements listed in the Annex. To this end, Canada shall expeditiously provide hardware, drawing, documentation, software, spares, tooling, special test equipment, and/or any other necessary items requested by the United States.

(b) Upon Canada's notice of withdrawal for any reason, the United States and Canada shall expeditiously negotiate a withdrawal agreement. Assuming that such agreement

tal blir giltigt mellan Förenta staterna och Ryssland enligt denna artikel.

Artikel 27

Ändringar

Detta avtal, innefattande dess bilaga, får ändras genom skriftlig överenskommelse mellan regeringarna i de partnerstater för vilka avtalet har trätt i kraft. Ändringar i detta avtal, utom sådana ändringar som gjorts endast i bilagan, skall vara föremål för ratifikation, godtagande, godkännande eller tillträde av dessa stater i enlighet med deras respektive författningens enliga formaliteter. Ändringar som endast gäller bilagan fordrar endast skriftligt avtal mellan regeringarna i de partnerstater för vilka avtalet har trätt i kraft.

Artikel 28

Frånträde

1. En partnerstat får frånträda detta avtal när som helst genom skriftligt meddelande till depositarien med minst ett års varsel. Frånträde av en europeisk partnerstat skall inte inverka på den europeiska partens skyldigheter enligt detta avtal.

2. Om en part varslar om sitt frånträde av detta avtal, skall parterna, i syfte att säkerställa fortsättningen av det övergripande programmet, sträva efter att komma överens om villkoren för denna parts frånträde före dess ikraftträdande.

3. a) Eftersom Kanadas bidrag är en väsentlig del av rymdstationen, skall Kanada vid sitt frånträde trygga Förenta staternas effektiva användning och drift av de kanadensiska element som står upptagna i bilagan. I detta syfte skall Kanada ofördröjligen tillhandahålla hårdvara, ritningar, dokumentation, programvara, reservdelar, verktyg, speciell testutrustning och/eller andra nödvändiga föremål som begärs av Förenta staterna.

b) Efter Kanadas varsel om frånträde av något skäl, skall Förenta staterna och Kanada ofördröjligen förhandla om ett frånträdesavtal. Om det i ett sådant avtal fordras över-

provides for the transfer to the United States of those elements required for the continuation of the overall program, it shall also provide for the United States to give Canada adequate compensation for such transfer.

4. If a Partner gives notice of withdrawal from this Agreement, its Cooperating Agency shall be deemed to have withdrawn from its corresponding MOU with NASA, effective from the same date as its withdrawal from this Agreement.

5. Withdrawal by any Partner State shall not affect the Partner State's continuing rights and obligations under Article 16, 17, and 19, unless otherwise agreed in a withdrawal agreement pursuant to paragraph 2 or 3 above.

In witness whereof the undersigned, being duly authorized thereto by their respective Governments, have signed this Agreement.

Done at Washington, this 29th day of January, 1998. The texts of this Agreement in the English, French, German, Italian, Japanese, and Russian languages shall be equally authentic. A single original text in each language shall be deposited in the archives of the Government of the United States. The Depositary shall transmit certified copies to all signatory States. Upon entry into force of this Agreement, the Depositary shall register it pursuant to Article 102 of the Charter of the United Nations.

föring till Förenta staterna av de element som är nödvändiga för fortsättningen av det övergripande programmet, skall det i avtalet också bestämmas att Förenta staterna skall lämna Kanada tillräcklig ersättning för överföringen.

4. Om en part varslar om frånträde från detta avtal, skall dess rymdorgan anses ha frånträtt motsvarande samförståndsavtal med NASA, med verkan från samma dag som partens frånträde från avtalet.

5. En partnerstats frånträde skall inte påverka dess fortlöpande rättigheter och skyldigheter enligt artiklarna 16, 17 och 19, såvida inte annat avtalas i ett frånträdesavtal enligt punkt 2 eller 3 ovan.

Till bekräftelse härav har undertecknade, därtill vederbörligen bemyndigade av sina respektive regeringar, undertecknat detta avtal.

Upprättat i Washington den 29 januari 1998. Detta avtals texter på engelska, franska, italienska, japanska, ryska och tyska språken är lika giltiga. En enda originaltext på varje språk skall deponeras i Förenta staternas regerings arkiv. Depositarien skall överlämna bestyrkta kopior till alla signatärstaterna. Vid avtalets ikraftträdande skall det av depositarien registreras i enlighet med artikel 102 i Förenta nationernas stadga.

Annex

Space Station Elements to be Provided by the Partners

The Space Station elements to be provided by the Partners are summarized below and are further elaborated in the MOUs:

1. The Government of Canada, through CSA, shall provide:
 - as a Space Station infrastructure element, the Mobile Servicing Center (MSC);
 - as an additional flight element, the Special Purpose Dexterous Manipulator; and
 - in addition to the flight elements above, Space Station-unique ground elements.
2. The European Governments, through ESA, shall provide:
 - as a user element, the European pressurized laboratory (including basic functional outfitting);
 - other flight elements to supply and to reboost the Space Station; and
 - in addition to the flight elements above, Space Station-unique ground elements.
3. The Government of Japan shall provide:
 - as a user element, the Japanese Experiment Module (including basic functional outfitting, as well as the Exposed Facility and the Experiment Logistics Modules);
 - other flight elements to supply the Space Station; and
 - in addition to the flight elements above, Space Station-unique ground elements.
4. The Government of Russia, through RSA, shall provide:
 - Space Station infrastructure elements, including service and other modules;
 - as user elements, research modules (including basic functional outfitting) and attached payload accommodation equipment;
 - other flight elements to supply and to reboost the Space Station; and
 - in addition to the flight elements above, Space Station-unique ground elements.
5. The Government of the United States, through NASA, shall provide:

Bilaga

Rymdstationselement som skall levereras av parterna

Rymdstationselement som skall levereras av parterna anges i korthet nedan. Detaljbeskrivningar finns i samförståndsavtalen.

1. Kanadas regering skall genom CSA leverera följande:
 - som ett infrastrukturelement till rymdstationen: det mobila servicecentret (MSC);
 - som ett ytterligare flygelement: den specialiserade finmanipulatorn;
 - utöver ovannämnda flygelement: rymdstationsspecifika markelement.
2. De europeiska regeringarna genom ESA skall leverera följande:
 - som ett användarelement: det europeiska trycksatta laboratoriet (inklusive funktionell basutrustning);
 - andra flygelement för leveranser till rymdstationen och för bank kontroll;
 - utöver ovannämnda flygelement: rymdstationsspecifika markelement.
3. Japans regering skall leverera följande:
 - som ett användarelement: den japanska experimentmodulen (inklusive funktionell basutrustning samt den rymdexponerade plattformen och modulerna för experimentlogistik);
 - andra flygelement för leveranser till rymdstationen;
 - utöver ovannämnda flygelement: rymdstationsspecifika markelement.
4. Rysslands regering genom RSA skall leverera följande:
 - infrastrukturelement till rymdstationen inklusive servicemoduler och andra moduler;
 - som användarelement: forskningsmoduler (inklusive funktionell basutrustning) och utrustning för hantering (inpassning) av yttre nyttolaster;
 - andra flygelement för leveranser till rymdstationen och för bank kontroll;
 - utöver ovannämnda flygelement: rymdstationsspecifika markelement.
5. Förenta staternas regering skall genom NASA leverera följande:

SÖ 2005: 39

- Space Station infrastructure elements, including a habitation module;
 - as user elements, laboratory modules (including basic functional outfitting), and attached payload accommodation equipment;
 - other flight elements to supply the Space Station; and
 - in addition to the flight elements above, Space Station-unique ground elements.
- infrastrukturelement till rymdstationen inklusive en bostadsmodul;
 - som användarelement: laboratoriemoduler (inklusive funktionell basutrustning) och utrustning för hantering (inpassning) av yttre nyttolaster;
 - andra flygelement för leveranser till rymdstationen;
 - utöver ovannämnda flygelement: rymdstationsspecifika markelement.

Arrangement Concerning Application of the Space Station Intergovernmental Agreement Pending its Entry into Force

1. The Parties to this Arrangement are all signatories to the Agreement among the Government of Canada, Governments of Member States of the European Space Agency, the Government of Japan, the Government of the Russian Federation and the Government of the United States of America Concerning Cooperation on the Civil International Space Station (hereinafter "the Intergovernmental Agreement") done at Washington on January 29, 1998.

2. In accordance with its terms, the Intergovernmental Agreement will enter into force on the date on which the last instrument of ratification, acceptance or approval of Japan, Russia and the United States has been deposited. Thereafter, the Intergovernmental Agreement will enter into force for a Partner upon the deposit of that Partner's instrument of ratification, acceptance, approval or accession. For these purposes, the European Partner will be considered to have deposited its instrument of ratification, acceptance, approval or accession when the Depositary receives instruments of ratification, acceptance, approval or accession from at least four European signatory or acceding States, and, in addition, a formal notification by the Chairman of the European Space Agency's Council.

3. The Parties to this Arrangement desire to pursue cooperation as provided in the intergovernmental Agreement to the fullest possible extent, pending completion by each of them of all domestic actions required prior to ratification, acceptance or approval of, or accession to, the Intergovernmental Agreement.

4. The Parties to this Arrangement therefore undertake, to the fullest extent possible consistent with their domestic laws and regulations, to abide by the terms of the Intergovernmental Agreement until it enters into force or becomes operative with respect to each of them.

5. A Party may withdraw from this Arrangement upon 120 days' written notice to the other Parties.

Överenskommelse om interimistisk tillämpning av det mellanstatliga rymdstationsavtalet före dess ikraftträdande

1. Parterna i denna överenskommelse har alla undertecknat avtalet mellan Kanadas regering, regeringarna i medlemsstaterna i Europeiska rymdorganet (ESA), Japans regering, Ryska federationens regering och Amerikas förenta staters regering om samarbete om den civila internationella rymdstationen (nedan kallat "internationella avtalet"), undertecknat i Washington den 29 januari 1998.

2. I enlighet med det internationella avtalets bestämmelser träder det i kraft den dag då det sista av endera Japans, Rysslands eller Förenta staternas ratifikations-, godtagande- eller godkännandeinstrument deponeras. Därefter träder det i kraft för en part vid den partens deponering av sitt ratifikations-, godtagande-, godkännande- eller anslutningsinstrument. För detta ändamål skall den europeiska parten anses ha deponerat sitt ratifikations-, godtagande-, godkännande- eller anslutningsinstrument när depositarien mottar ratifikations-, godtagande-, godkännande- eller anslutningsinstrument från minst fyra europeiska signatärstater eller tillträdande stater och dessutom ett formellt meddelande från ordföranden i ESA-rådet.

3. Parterna i denna överenskommelse önskar fortsätta samarbetet i enlighet med det internationella avtalet i största möjliga utsträckning i avvaktan på vars och ens av dessa staters genomförande av de nationella formaliteter som krävs för ratifikation, godtagande, godkännande eller anslutning till avtalet.

4. Parterna i denna överenskommelse åtar sig därför att i den största utsträckning som är förenlig med deras nationella lagar och bestämmelser följa det internationella avtalets bestämmelser tills det träder i kraft eller blir giltigt för var och en av dem.

5. En part får frånträda denna överenskommelse efter 120 dagars skriftligt varsel till de övriga parterna.

SÖ 2005: 39

6. This Arrangement will be effective upon signature. Thereafter, this Arrangement may be acceded to by a signatory to the Intergovernmental Agreement by signature or by depositing an instrument of accession with the Depository.

7. This Arrangement supersedes the Arrangement Concerning Application of the Space Station Intergovernmental Agreement Pending Its Entry Into Force, done at Washington on September 29, 1988, which is hereby terminated.

Done at Washington this 29th day of January, 1998, in one original, the English, French, German, Italian, Japanese and Russian texts being equally authentic.

6. Denna överenskommelse träder i kraft vid undertecknandet. Därefter kan signatärerna i det internationella avtalet genom underskrift eller deponering av ett anslutningsinstrument hos depositarien tillträda denna överenskommelse.

7. Denna överenskommelse upphäver överenskommelsen om interimistisk tillämpning av det internationella rymdstationsavtalet före dess ikraftträdande som undertecknades i Washington den 29 september 1988, vilken härmed upphävs.

Upprättad i Washington den 29 januari 1998 i ett enda original, vars engelska, franska, italienska, japanska, ryska och tyska texter är lika giltiga.